

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı

**İLKÖĞRETİM GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ DERSİNDE BİR
MATERYAL OLARAK KİL KULLANIMININ DUYGUSAL
ZEKA İLE İLİŞKİLENDİRİLMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Bülent EROL

Danışman

Prof. Dr. Sevgi KOYUNCU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ağustos, 2019

TELİF HAKKI

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu Ek Madde 40 hükümleri çerçevesinde (Ek:22/2/2018-7100/10 md.) “*Lisansüstü tezler yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından gizlilik kararı alınmadıkça, bilime katkı sağlamak amacıyla Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından elektronik ortamda erişime açılır.*”

Araştırmacılar tezlerin tamamı veya bir bölümünü yazarın izni olmadan ticari veya mali kazanç amaçlı kullanamaz, yayımlayamaz, dağıtamaz ve kopyalayamaz. Ulusal Tez Merkezi Web Sayfasını kullanan araştırmacılar, tezlerden bilimsel etik ve atıf kuralları çerçevesinde yararlanırlar.

YAZARIN

Adı : Bülent

Soyadı : EROL

Bölümü : Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı-Resim-İş Öğretmenliği

İmza :

Teslim Tarihi : 24.05.2019

TEZİN

Türkçe Adı : İlköğretim Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinde Bir Materyal Olarak Kil Kullanımın Duygusal Zeka İle İlişkilendirilmesi Üzerine Bir Araştırma

İngilizce Adı : A Research on Emotional Intelligence to be Associated With The Use of Clay As a Material in The Elementry Visual Arts Course

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: ...Bülent EROL.....

İmza:

KABUL VE ONAY

Bülent Erol tarafından hazırlanan “**İlköğretim Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinde Bir Materyal Olarak Kil Kullanımının Duygusal Zeka İle İlişkilendirilmesi Üzerine Bir Araştırma**” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından Bir öge seçin. ile Ondokuz Mayıs Üniversitesi **Güzel Sanatlar Eğitimi** Anabilim Dalı, **Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı**’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Sevgi KOYUNCU

Güzel Sanatlar Eğitimi Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Başkan: Dr. Öğretim Üyesi Benan ÇOKOKUMUŞ

Güzel Sanatlar Eğitimi Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Üye: Dr. Öğretim Üyesi Adem YÜCEL

GSF Grafik Tasarım Ordu Üniversitesi

Bu tezin **Güzel Sanatlar Eğitimi** Anabilim Dalı, **Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı**’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Tarihi: __ / __ / ____

Prof. Dr. Ali ERASLAN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

(İmza ve Mühür)

“Aileme”

TEŐEKKÖRLER

Tez çalıőmamın baőından itibaren sabır ve özveriyle beni destekleyen değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Sevgi KOYUNCU'ya teőekkür ederim.

Tez yazım sürecimde yardımlarını esirgemeyen ‘‘Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Edebiyat Fakóltesi’’ Dr. Öğr. Üyesi İlkay ERKEN'e, ‘‘Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakóltesi’’ Öğr. Gör. Ramazan TİLKİ'ye ve Busenur AKBAŐ'a teőekkürü borç bilirim.

Bu süreçte her anlamda göstermiş oldukları anlayış ve desteklerinden ötürü aileme ve sevgili eőime őükranlarımı sunarım.

**İLKÖĞRETİM GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ DERSİNDE BİR
MATERYAL OLARAK KİL KULLANIMININ DUYGUSAL
ZEKA İLE İLİŞKİLENDİRİLMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Yüksek Lisans Tezi

Bülent EROL

**ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Ağustos, 2019

ÖZ

Bu araştırma, İlköğretim Görsel sanatlar eğitimi dersinde bir materyal olarak kilin duygusal zeka düzeyi üzerine etkisini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Araştırma Karadeniz Bölgesinde bulunan bir ilimizde, özel bir okulun ilköğretim 4. kademe öğrencilerinden toplam 30 kişiyi kapsamaktadır. Öğrenciler deney ve kontrol grubu olmak üzere ikiye ayrılmıştır. İki grupta da 15'er öğrenci bulunmaktadır. Deney grubuna 8 hafta eğitim verilmiş, kontrol grubu ise eğitim almamıştır. Öğrencilerin tümüne ön-son test şeklinde Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen Formu (EQ-i:YV) uygulanmıştır. Öğrencilerin duygusal zeka ölçeğinden aldığı puanlar SPSS 22 paket programıyla analiz edilmiştir.

Araştırmanın sonucunda Deney ve Kontrol gruplarının öntest sonuçlarından aldığı puanların arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Deney ve Kontrol gruplarının duygusal zeka ölçeğinin sonuçlarından aldığı son test puanlarının toplamı öntest puanlarından düşüktür. Program uygulamaları sonunda deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin duygusal zeka puanları arasında anlamlı bir artış gözlenmemiştir.

Anahtar Kelimeler : Duygusal zeka, Görsel sanatlar eğitimi, Kil

Sayfa Sayısı : 72

Danışman : Prof. Dr. Sevgi KOYUNCU

İkinci Danışman : -

**A RESEARCH ON EMOTIONAL INTELLIGENCE TO BE
ASSOCIATED WITH THE USE OF CLAY AS A MATERIAL IN
THE ELEMENTARY VISUAL ARTS COURSE**

MS Thesis

Bülent EROL

ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

August, 2019

ABSTRACT

This research aims to reveal the effect of clay as a material on the level of emotional intelligence in the lesson of primary visual arts education.

The research contains 30 people in total from fourth grade students in a private school located in the the Black Sea region. The students are divided into two groups as experiment and control group. There are 15 students in both groups. The experimental group was trained for 8 weeks but the control group was not trained. All of the students were practiced in the form of pretest-posttest Bar-on emotional intelligence scale and child and adolescent form. Students' emotional intelligence scale scores were analyzed with SPSS 22 package program.

At the end of the study, no statistically significant difference was found between the scores obtained from the pretest results of the experimental and control groups. The sum of the posttest scores of the experimental and control is lower than the pretest scores. There was no significant increase in the emotional intelligence scores of the students in the experimental and control groups.

Key Words : Emotional Intelligence, Education of visual arts, Clay

Number of Pages : 72

Advisor : Prof. Dr. Sevgi KOYUNCU

Co-advisor : -

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI	II
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	III
KABUL VE ONAY.....	IV
TEŞEKKÜRLER.....	VI
ÖZ.....	VII
ABSTRACT	VIII
İÇİNDEKİLER.....	IX
TABLolar LİSTESİ	XII
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XII
BİRİNCİ BÖLÜM	1
I. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Cümlesi	2
1.2. Alt Problemler	2
1.3. Araştırmanın Amacı.....	3
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Varsayımlar	5
1.6. Sınırlılıklar.....	5
1.7. Tanımlar	6
İKİNCİ BÖLÜM	7
II. KURAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Görsel Sanatlar Eğitimi.....	7
2.2. Görsel Sanatlar Eğitiminin Tarihçesi.....	9
2.2.1. Görsel Sanatlar Eğitiminde Cumhuriyet Öncesi Dönem	9
2.2.2. Cumhuriyet Dönemi Görsel Sanatlar Eğitimi	10
2.2.3. 20. Yüzyıl Sonunda Türkiye’de Görsel Sanatlar Eğitimi.....	10
2.3. Görsel Sanatlar Eğitiminin Önemi	11
2.4. Görsel Sanatlar Eğitiminin Amaçları.....	13
2.4.1. Bireysel ve Toplumsal Amaçlar.....	14
2.4.2. Algısal Amaçlar.....	14
2.4.3. Estetik Amaçlar.....	14

2.4.4. Teknik Amaçlar	14
2.5. Görsel Sanatlar eğitiminin Gerekliliği.....	15
2.6. Görsel Sanatlar Eğitiminin Bireysel ve Toplumsal Etkisi	16
2.7. Görsel Sanatların Eğitsel Boyutu.....	17
2.7.1. Görsel Sanatlar Eğitiminde Duyuşsal Öğrenme	17
2.7.3. Görsel Sanatlar ve Simgeleştirme.....	18
2.7.4. Görsel Sanatlar Eğitimin Bilimsel Yönü	18
2.7.5. Görsel Sanatlar Eğitimi ve Görsel İletişim	19
2.7.6. Görsel Sanatlar Eğitimi ve Doğa	19
2.7.7. Görsel Sanatlar Eğitimi ve Görsel Zeka Alanı.....	20
2.8. Sanat Eğitiminin Sorunları	20
2.8.1. Sanat Eğitimi Kavramının Yarattığı Sorun.....	20
2.8.2. Sanat Eğitiminde Ussal ve Us Dışı Bileşenlerinin Yarattığı Sorunlar	21
2.8.3. Sanat Eğitiminin Alanı İçine Giren Sanat Dalları ve Konuları Bakımından Ortaya Çıkan Sorunlar	21
2.9. Görsel Sanatlar Eğitiminin İlkeleri	22
2.10. Kil.....	23
2.10.1. Kilin Özellikleri.....	23
2.11. Zeka Kavramı.....	25
2.12. Duygu Kavramı	27
2.12.1. Duyguların Türleri.....	29
2.13. Duygusal Zeka	31
2.13.1. Duygusal Zeka Modelleri.....	32
2.14. Duygusal Zeka Kavramının Gelişimi	38
2.15. Duygusal Zekanın Gelişimini Etkileyen Faktörler.....	39
2.16. Duygusal Zekanın Eğitim-Öğretim Alanına Etkileri.....	40
2.17. İlgili Araştırmalar	41
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	47
III. YÖNTEM	47
3.1. Araştırmanın Modeli.....	47
3.2. Çalışma Grubu	47
3.3. Veri Toplama Araçları.....	48
3.3.1. Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen Formu (EQ-i: YV) 48	
3.4. Programın Oluşturulması	49
3.4.1. Programın Amacı.....	49
3.5. Ölçeklerin Uygulanması, Nicel ve Nitel Verilerin Toplanması.....	50

IV. BÖLÜM	51
BULGULAR	51
V. BÖLÜM	58
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	58
5.1. Sonuçlar	58
5.2. Tartışma ve Öneriler	59
KAYNAKÇA	61
EKLER	65

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Deney ve Kontrol Grubunun Duygusal Zeka Ölçeği Öntest Puanları Karşılaştırması.....	51
Tablo 2: Deney Grubu ve Kontrol Grubu Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Öntest-Sontest Puanları İçin Betimleyici Tablo	52
Tablo 3: Deney Grubu ve Kontrol Grubu Duygusal Zeka Ölçeği Öntest-Sontest Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Karışık Ölçümler İçin İki Yönlü Varyans Analizi Testi Sonuçları	53

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Sevinç duygusunun ana tema yapıldığı haftada bir öğrencinin yaptığı kalp.	55
Şekil 2: Öfke duygusunun ana tema yapıldığı haftada bir öğrencinin yaptığı mezar.	56
Şekil 3: Korku duygusunun ana tema yapıldığı haftada bir öğrencinin yaptığı hapisane.	56
Şekil 4: Üzüntü duygusunun ana tema yapıldığı haftada bir öğrencinin yaptığı kırık kalp.	57

SİMGELER VE KISALTMALAR

M.Ö.	Milattan Önce
M.S.	Milattan Sonra
vb.	Ve benzeri
IQ	Intelligence Quotient
EQ	Emotional Quotient
SQ	Soul Quotient

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2018-2019 yılı içinde okullara göndermiş olduğu, kredisi 1 olan görsel sanatlar dersinin içeriğine göre; nesnelerin gözlemine dayalı kompozisyon, form, oran-orantı, renk, ışık-gölge, denge, bütünlük, hareket gibi öğelerin temel alarak görsel algının geliştirmesini amaçlayan bir derstir. (Tilki, 2018) Fakat görsel sanatlar eğitim sürecinde iki boyutlu düzlem üzerine yapılan çalışmalara daha çok yer verilmektedir ve üç boyutlu çalışmalarda bir materyal olarak kil kullanımı yaygın değildir.

Görsel sanatlar eğitimi ülkemizdeki okullarda diğer akademik dersler kadar değer görmemektedir. Ama görsel sanatlar eğitiminin kazandırdığı yaratıcı düşünme ve problem çözme becerileri diğer akademik dersler için de son derece önemlidir. Bu bağlamda görsel sanatlar eğitiminin önemi kavranmalı ve eğitim programları buna göre düzenlenmelidir.

Türkiye'de görsel sanatlar eğitimi genel olarak resim-iş derslerini ifade etmektedir. (Özsoy ve Alakuş, 2009) Ama aslında resim, grafik sanatlar, heykel, endüstri tasarımı, mimarlık, sinematografi, moda tasarımı gibi oldukça geniş bir alanı kapsamaktadır. (Kırıçoğlu, 1991) Okullarda, görsel sanatlar eğitimi derslerinde genellikle iki boyutlu çalışmalar yapılmaktadır. Bu durum bir anlamda öğrencinin yaratıcılığının sınırlanmasıdır. Çocuk, doğduğu andan itibaren üç boyutlu görür ve algılar. Bu bağlamda üç boyutlu uygulamalar, öğrencilerin iki elini birden kullanabildiği için ve yüksek yaratıcılık değeri açısından gereklidir. Üç boyutlu çalışmalar düşünüldüğüne öğrenciler için en kullanılabilir materyal kildir. Hem doğada kolayca bulunabilmesi, hem de uygun fiyata satın alınabilir olması kilin tercih nedenlerindedir.

Görsel sanatlar eğitimi, bireylerin duygularını ve dolayısıyla kendini ifade etmesinde, duygularının farkına varmasında ve onları yönlendirebilmesinde oldukça gereklidir. Sanat eğitimi ile bireyler daha duyarlı ve dengeli olurlar. Olumlu ve olumsuz duygularını sanat yoluyla dışa vurdukları hem deşarj olurlar hem de ortaya

çıkarttıkları eserin verdiği hazla tatmin duygusu yaşarlar. Bu durum da çocukların özgüvenine olumlu etki eder.

Duyguların bu kadar ön planda olduğu görsel sanatlar eğitiminin, duygusal zekaya olumlu bir şekilde etki ettiği söylenebilir mi? Birçok araştırma bu teoriyi desteklemektedir. Duygusal zeka, bireyin kendisinin ve başkalarının duygularını tanınması, kendisini motive edebilmesi, içindeki ve ilişkilerindeki duyguları iyi yönetebilme yetisidir. (Goleman, 2016) Henüz okullarımızda öğrencilerin duygusal zekalarını geliştirmeye yönelik herhangi bir program uygulanmamaktadır. Bu nedenle, çocukların duygusal zekasına olumlu etki edebilecek en önemli ders görsel sanatlar eğitimi dersidir. Çünkü görsel sanatlar eğitimi dersi tamamen duygulara yöneliktir. Duygular ve duygulanım olmaksızın, yaratmadan söz edilemez. Çünkü birey ortaya çıkardığı eserde, duygularının etkisiyle biçimlenmiş düşüncelerini cisimlendirmektedir. (Bender, 2013)

Ülkemizde ve yurt dışında görsel sanatlar eğitimi ve duygusal zeka konularıyla ilgili pek çok araştırma yapılmıştır. Ama üç boyutlu uygulamaların duygusal zeka düzeyi üzerindeki etkileri henüz incelenmemiştir. Bu araştırma, görsel sanatlar eğitimi dersinde bir materyal olarak kilin duygusal zeka üzerinde bir etkisi olup olmadığını sorgulamaktadır. Toplam sekiz hafta sürecek eğitimin, öğrencilerin duygusal zeka düzeylerinde bir fark yaratıp yaratmayacağı araştırılacaktır. Deney ve kontrol grupları oluşturulup öntest-sontest puanları karşılaştırılacak, anlamlı bir fark olup olmadığı görülmüştür.

1.1. Problem Cümlesi

“Görsel Sanatlar Eğitimi dersinde bir materyal olarak kil kullanımının duygusal zeka üzerinde bir etkisi var mıdır” sorusu çalışmamızın ana problemini oluşturmaktadır.

1.2. Alt Problemler

1. Kontrol grubunun öntest-sontest duygusal zeka düzeyi puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Deney grubunun öntest-sontest duygusal zeka düzeyi puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Deney ve kontrol gruplarının sontest duygusal zeka düzeyi puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

4. Deney ve kontrol gruplarının öntest duygusal zeka düzeyi puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

5. Nitel veriler araştırmanın geçerliliği açısından yeterli midir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Görsel Sanatlar açısından düşünüldüğünde, çocuklar yalnızca kağıt üzerinde çizim yaparak ve boyayarak kendilerini tam manasıyla ifade etmiş sayılmazlar. Her çocuğun kendini ifade etme biçimi farklıdır. Çocuğa çeşitli materyaller sağlanarak kendisini ifade etmesine yardımcı olunmalıdır. Bu materyal çeşitliliğini iki boyutlu çalışmaların yanı sıra üç boyutlu çalışmalarla da sağlamak mümkündür. Çünkü bazı çocuklar üç boyutlu çalışmalara daha yatkın olabilmektedirler. Ayrıca, üç boyutlu çalışmalar, iki eli birden aynı süreç içinde çalıştırdığından eğitsel değeri çok yüksektir. Görsel Sanatlar eğitiminde üç boyutlu uygulamaların önemi göz ardı edilemez. Çünkü çocuk, doğduğu andan itibaren, yaşadığı ortamı üç boyutlu olarak görür ve algılar.

Bu araştırmada ilköğretim 4. Kademe öğrencilerin görsel sanatlar eğitimi dersi kapsamında kil materyali kullanılarak yapılacak olan üç boyutlu çalışmalar aracılığı ile dört temel duygu olan, mutluluk, üzüntü, öfke ve korku duygularının dışavurumu ve bu duygulara yönelik farkındalığın artırılması amaçlanmaktadır. Toplam 8 hafta sürecek eğitimde ilk 4 hafta çocuklara sanat eğitimi ve heykel hakkında teorik bilgiler verilecek, son 4 hafta ise her hafta bir duygu teması işlenerek çocuklar o haftanın konusu olan duyguyu kil aracılığı ile somutlaştıracaktır.

Bir materyal olarak kil kullanımı çocuklarda iki elin de aynı anda kullanımına olanak sağlar ve çocuklarda duygusal farkındalığı sağlamanın yanı sıra çocukların ellerini kullanabilme yeteneklerini de geliştirir. Kil, doğada serbest halde bulunan ve aslında çocukların varlığına hiç de yabancı olmadıkları bir malzemedir. Doğada bulunan ve hiçbir zorlama olmaksızın etkileşim kurulan bu kil, belki de binlerce yıl öncesinden gelen bir alışkanlığı taşımaktadır. Bu alışkanlık, fiziksel, zihinsel ve ruhsal gelişmede duyulan kimi gereksinimleri de giderebilir. Kil veya çamur insanın ellerinde kolayca biçimlendirebildiği, bilgi, yetenek ve isteklerinin yansımaya yardımcı olacak biçimleri oluşturabildiği bir malzemedir. Kil; yaşanılan ortam içinde hep aynı kalmayan, değişken bir niteliğe sahiptir. Şekillendirmeden kurmaya, kurumadan pişmeye, pişmeden renklendirmeye değişim gösterir. (Terwiel, 2010)

Sanat eğitimi çocukların kendilerini ifade etmeleri açısından çok önemlidir. Sanat etkinlikleri çocukların hayal güçlerini geliştirir ve duygularını ifade etmeleri için onlara bir fırsat sunar. Kil gibi üç boyutlu materyaller, çocukların kendilerini daha iyi yansıtması ve duygusal farkındalık geliştirmesi için olanak sağlar. (Çelik ve Yazar, 2010)

Çocukta duysal yetilerin gelişmesi, görsel sanatlar dersinde bir materyal olarak kil kullanımının, çocukların duygularını kategorize etmesine ve duyguların dışavurumunu kolaylaştırarak duygusal farkındalığa katkıda bulunmasını sağlayan en önemli çıktısıdır. Duyusal yetilerin gelişmesi aynı zamanda empati yeteneğinin gelişmesine de zemin hazırlar. Empati yeteneği ise duysal zekanın en önemli bileşenlerinden biridir. Duyusal zeka; duyguları tanıma, anlama, yönetme ve empati kurma gibi yetileri içermekte ve bireyin topluma uyumunu sağlamaktadır. Ayrıca kişinin çevresindekilerle olan ilişkilerini başarılı bir şekilde yönetmesi, farklı sosyal durumlara uygun tepkilerde bulunması gibi becerileri de kapsamaktadır.

Duyguların sanat aracılığı ile dışavurumu ve somutlaştırılmasının, bu süreçte çocukların ellerindeki materyalin dönüşümüne tanıklık etmeleri ve çalışmalara etkin bir şekilde katılarak dokunsal öğrenme süreçlerinin desteklenmesinin, çocuklarda duygusal zeka gelişimine katkıda bulunacağı ve sosyal uyum becerilerini arttıracığı düşünülmektedir.

Bu hipotezden yola çıkarak ‘‘İlköğretim görsel sanatlar dersinde bir materyal olarak kilin duygusal zeka üzerinde etkisi var mıdır’’ sorusu araştırmamın temel problemini oluşturmaktadır. Bu araştırmanın sonunda M.E.B görsel sanatlar öğretmenlerinde, velilerde ve öğrencilerde, sanat eğitiminde bir materyal olarak kil kullanımının çocukların gelişimsel süreçlerine, sosyal uyum becerilerine ve öğrenme süreçlerine katkısına dair bir farkındalık yaratmak hedeflenmektedir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Çocukların akademik ve sosyal başarılarına yönelik araştırmaları sonucu bilişsel zeka kadar duygusal zekanın da önemi gün geçtikçe artmaktadır. Yapılan araştırmalar bireyin başarısında bilişsel zekanın tek başına yeterli olmadığını, duygusal yetilerin de gerekli olduğunu ortaya koymaktadır. Duyusal zeka aynı zamanda bireylerin sosyal beceri düzeylerini de etkilemektedir.

Yapılan çalışmalar da bu bilgileri desteklemektedir ve farklı yaş gruplarında sosyal, duygusal ve bilişsel zeka üzerinde çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Sanat eğitiminin yaratıcılık düzeyi ve üç boyutlu düşünebilme süreçlerine katkısı, araştırmacılar tarafından araştırılmış fakat duygusal zeka üzerinde sanatın göz ardı edilemez etkisi araştırılmamıştır.

Tez çalışmam, sanat eğitiminde üç boyutlu çalışmalarda bir materyal olarak kil kullanımının duygusal zeka düzeyi üzerindeki etkisini araştırmak ve M.E.B Görsel sanatlar eğitimi müfredatında, üç boyutlu çalışmalarda kil materyalinin kullanımına daha çok yer verilmesi yolu ile çocukların duygusal zeka gelişimine etkisini göstererek literatüre katkıda bulunmak açısından önemlidir.

1.5. Varsayımlar

1. Kontrol ve deney gruplarının görsel sanatlar dersi bakımından homojen gruplar olduğu varsayılmaktadır.
2. İstenmedik değişkenlerin her iki grubu da aynı şekilde etkilediği varsayılmıştır.
3. Seçilen kaynakların araştırmaya ışık tutacak nitelikte olduğu varsayılmaktadır.
4. Veri toplama araçlarının ana problemi çözümlenmede yeterli olduğu varsayılmaktadır.
5. Veri toplama araçlarının alt problemleri çözümlenmede yeterli olduğu varsayılmaktadır.
6. Veri toplama araçlarına verilen yanıtların, katılımcıların gerçek görüşlerini yansıttığı varsayılmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma; 2018-2019 eğitim öğretim yılında, Samsun ili ilköğretim ilçesinde yer alan Bil koleji ilköğretim 4. sınıfta eğitim gören, iki farklı şubeden toplam 30 öğrenciyle sınırlıdır.
2. Araştırma, 15 deney ve 15 kontrol grubu olmak üzere toplam 30 öğrenciyle sınırlıdır.
3. Çalışmalarda kil kullanılmıştır.
4. Eğitim süresi, bir ay teorik ve bir ay pratik olmak üzere iki ay ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Görsel Sanatlar eğitimi: “Genel anlamda, resim, heykel, mimarlık, seramik, grafik, tekstil, moda tasarımı, film, fotoğraf ve endüstri tasarımı gibi oldukça geniş bir alanı içine almakla birlikte, dar anlamda okullardaki görsel sanatlar derslerini tanımlar” (Yılmaz M. , 2010)

Kil: Doğal ortamda bulunan en yaygın heykel malzemesidir. (Yılmaz M. , 1999)

Duygusal zeka: “Kendimizin ve başkalarının hislerini tanıma, kendimizi motive etme, içimizdeki ve ilişkilerimizdeki duyguları iyi yönetme yetisidir.” (Goleman, 2016)

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Görsel Sanatlar Eğitimi

Sanat eğitimi, kısa bir tanımlama yapacak olursak, bireylerin sanatla eğitimidir. Ama sanat eğitimi tanımı, kişi ve kuruluşlara göre farklılık gösterebilir. Türkiye’de bu tanımlama, bazı kurum ve kuruluşlara göre sadece resim-iş eğitimini içermektedir. Türkiye’de sanat eğitiminin yeni bir alan olmasından kaynaklanan bu karışıklık, sanat eğitiminin amaçlarının net olarak belirtilmesiyle, zamanla giderilecektir. (Özsoy ve Alakuş, 2009)

Sanat eğitiminin yeni bir tanım olmasından kaynaklanan bu karışıklık, kurumlar arası iletişim eksikliği, sanat eğitiminin çeviri yoluyla dilimize girmiş tanımı ve kavram çeşitliliğiyle ilişkilendirilebilir. Üniversitelerin ilgili bölümlerinde, resim-iş isminin kullanıldığını düşünürsek, bu adı şimdilik kabullenmiş durumdayız. Sanat eğitimi bütün sanat dallarını kapsayan bir eğitim biçimi olsa da plastik ya da görsel sanatlarla daha çok ilişkili gibi görünmektedir. (Kırıçoğlu, 1991)

Görsel sanatlar; resim, heykel, grafik sanatlar, mimarlık, endüstri tasarımı, sinematografi, moda tasarımı, fotoğrafı gibi oldukça geniş bir alanı kapsamaktadır. Okul öncesinden yükseköğretime kadar, sanat eğitimi ve öğretimine dair uygulamalı ve kuramsal çalışmalara görsel sanatlar eğitimi denebilir. Sanat eğitimi, dar anlamıyla görsel sanatlar eğitimi ve öğretilmesiyle ilgilenmektedir. Geniş anlamıyla ise bilimin bir dalı olarak, estetiğin, sanatın eğitim ve öğretimle ilgili tüm sorunlarıyla ilgilenmektedir. (Kırıçoğlu, 1991) Sanat eğitimi kişiliğin gelişimi bakımından çok önemlidir ve öğrencilere hayattaki zorluklarla baş edebilmeleri için donanım kazandırır.

Sanat eğitimi, insan ruhunun eğitilmesinde çok önemli bir rol oynar. Birey, sanat etkinliklerinde karşılaştığı problemleri çözmek için bulduğu yolları, sosyal yaşamda karşılaştığı problemleri çözmek için de kullanır. Sanat eğitimi, zihinsel aktivitelerin çok yoğun olduğu bir eğitim biçimidir. Bu eğitim biçimi duyguları ve zihni

şekillendirip, yönlendirir. Sanatta arayış, aynı zamanda bireyin kendini bulma ve kendine toplum içinde bir yer edinme çabasıdır. Sanat eğitiminin akademik eğitimle aynı derecede önemli olduğu kabul edilmelidir. Çünkü sanat eğitiminin kazandırdığı temel özelliklerden, yaratıcı düşünme, yaşam becerileri kazanma, problem çözme gibi özellikler, bireyin akademik hayatında da yaşamında da çok önemli rol oynar. Sanat eğitimi ve genel eğitim birbirlerine hizmet etmektedir. (Orğun, 2016) Aynı zamanda sanat bir iletişim aracıdır ve sanat eğitimi ile bireyler iletişim becerilerini geliştirebilirler.

Hayatın her alanında çok önemli olan sanat, aynı zamanda kendi malzemesiyle birçok mesajlar taşıyan bir anlatım aracıdır. Sanat faaliyetleri bizlere bir şeyler anlatmaya çalışır. Güzel sanatlar eğitimi, sanatların birbirleriyle ilişkisini sanatçı, toplum, izleyici, eğitim ve kültür bağlamında inceleyen kuramsal çalışmaların genel adıdır. Sanat eğitimi, dar anlamda okullardaki resim-iş eğitimi derslerini tanımlar. Resim derslerinde birçok farklı sanat dallarına yönelik çalışmalar yapılmasına rağmen, başlangıçtan itibaren bu uygulamalar resim dersi olarak isimlendirilmiştir. 2005 yılında yapılan ilköğretim çalışmalarında resim dersi ilköğretimde “Görsel Sanatlar” olarak adlandırılmıştır. Bunun yanında “Teknoloji ve Tasarım” dersleri de yer alır. (Buyurgan ve Buyurgan, 2001) Görsel sanatlar eğitimi dersinin en önemli yanı iletişimidir. Öğrenci sanat yolu ile kendisini ifade eder ve öğretmen, öğrenci arasında bir iletişim gerçekleşir.

Bu yüzden görsel sanatlar eğitiminde öğretmenlerin rolü çok önemlidir. Öğretmen ve öğrenci bu derste sürekli iletişim halindedir. Öğretmen öğrencinin, duygusal durumunu, ruh halini, beğeni, istek ve ihtiyaçlarını göz ardı etmemelidir. Görsel sanatlar dersi öğrencilere çok yönlü düşünmeyi öğretir. Bireylerin algı gücünü geliştirir ve bireyde düşünce zenginliği yaratır. Bu bağlamda görsel sanatlar eğitimi kişilik gelişiminde önemli rol üstlenmektedir. (Sarılmışer, 2014) Sanat eğitimi de diğer eğitim alanları gibi sürekli gelişmektedir.

Sanat eğitiminde son yıllarda ciddi değişiklikler olmuştur. Artık sanat, çocuğun duygu ve fikirlerini dışa vurabildiği bir araç olmuştur. Eskiden öğretmen tarafından çocuğun resmine müdahale edilirken, şimdi bunun yanlış olduğu anlaşılmıştır. Artık çocuğa resmin nasıl çizileceğinden ziyade, ona yol gösterici bir anlayış hakimdir. Çocuklar artık daha özgür ve yaratıcı bir şekilde duygularını ifade edebilmektedir.

Araştırmalara göre çocuğun istek ve ilgisi, öğrenme gücüyle yakından ilgilidir. (Kehnemuyi, 1995)

2.2. Görsel Sanatlar Eğitiminin Tarihçesi

2.2.1. Görsel Sanatlar Eğitiminde Cumhuriyet Öncesi Dönem

Günümüzde okullarda okutulan resim-iş derslerinin köklü bir geçmişi bulunmamaktadır. Ama görsel sanatların genel kapsamı düşünüldüğünde, çini, minyatür, duvar resmi, tezhip, hat vb. geleneksel sanatların eğitimleri, Türk sanatının başlangıcına kadar uzanmaktadır. Kaynaklara göre Türkler ilk yıllarından, Cumhuriyet dönemine kadar, güzel sanatlar eğitimini oldukça önemsemişlerdir. Türk sanatı örnekleri, M.Ö. 3. yüzyıldan, M.S. 9. Yüzyıla kadar görülmektedir. İncelenen eserlerden anlaşıldığı kadarıyla, İslamiyet öncesi Türk sanatı, eğitilmiş sanatçılar tarafından ortaya konmuştur. İslamiyet öncesi Türk sanatında eğitim, usta çırak ilişkisi doğrultusunda gerçekleşmiş olup, bu geleneksel yöntemle sanatçılar, zanaatçılar ve eğitimciler yetiştirilmiştir. Türkler 9. yüzyıldan 18. yüzyıla kadar, İslam dininin kabulünün sonucu olarak, mimariye, minyatüre ve hat sanatına özellikle önem vermişlerdir. 15. Ve 16. yüzyıllarda hat, tezhip ve minyatür sanatları zirveye ulaşarak, Türk ve dünya sanat tarihinde kendine yer edinmiştir. (Özsoy, 2004)

Tanzimat döneminde, sanat eğitimi açısından önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu dönemde Batı Avrupa'dakiler gibi öğretmen okulları açılmış ve bu okullarda batılı anlamda programlar uygulanmıştır. Bu programlarda resim dersleri de yer almıştır. 1910 yılında yapılan programda, öğretmenler, resim dersinin ciddiyle okutulması için, güzel sanatlar akademilerinden mezun olmak durumundaydılar. Öğretmenlerin, perspektif tekniği, leke ve gölge usulü hakkında donanımlı olması gerekiyordu. Yine bu dönemde, okullarda "kolaydan zora" ve "basitten karmaşığa" yöntemleri uygulanmaya başlanmıştır. Bu dönemdeki en önemli gelişme, 1882 yılında Sanayi-i Nefise Mektebinin (Güzel sanatlar akademisi) kurulması ve bu kurumda batılı sanat anlayışının hakim olmasıdır. Böylece Türk sanat eğitiminde yeni bir sayfa açılmıştır. (Özsoy ve Alakuş, 2009)

2.2.2. Cumhuriyet Dönemi Görsel Sanatlar Eğitimi

1927 yılında, Cumhuriyet döneminde ilk defa, ‘‘Resim Öğretmenliği Kursu’’ düzenlenmiştir. Güzel Sanatlar akademisi bünyesinde düzenlenen bu kursa, resim öğretmeni olmak isteyenler katılmışlar ve bir sene süren dersler sonunda yapılan sınavı başarıyla tamamlayanlar, resim öğretmeni olmaya hak kazanmışlardır. Sonrasında 1932 yılında, Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü bünyesinde, resim bölümü açılmıştır. Bu bölümde, dönemin batılı sanat anlayışı benimsenmiştir ve programlar bu şekilde hazırlanmıştır. Ama programlar hazırlanırken ülke gerçekleri de göz ardı edilmemiştir. Bu bölümden mezun olan öğretmenler, yalnızca ortaöğretim öğretmenliği değil, gerektiğinde halk eğitimine ve ilkokul öğretmenlerine yardımcı olacak şekilde eğitilmişlerdir. (Özsoy, 2004)

Cumhuriyet dönemi kültür açısından yenilikçi ve parlak bir dönemdir. Bu dönemde, sanat eğitiminde arayışlar içine girilmiştir. Bu eğitim sürecinde imge zenginleştirmek, görmeyi öğretmek gibi öneriler gündeme gelmiştir. Bu dönem sanatında amaç, halka ulaşmak, halkla bütünleşmektir. Yine bu dönemde yapılan el sanatları, halk sanatları ve halkbilim araştırmaları, görsel sanatlarda ulusal kültür temellerinin atılması açısından önemlidir. Cumhuriyet döneminin en etkin eğitim kurumlarından biri de Köy Enstitüleridir. Bu kuruluşlarda iş eğitimi çalışmalarının yanında, sanat çalışmalarına da büyük önem verilmiştir. Ancak 1947’de Köy enstitüleri kapatılır. Resim-iş dersi uygulamada, çağdaştan oldukça geri kalarak bugüne ulaşmıştır. (Kırıçoğlu, 1991)

2.2.3. 20. Yüzyıl Sonunda Türkiye’de Görsel Sanatlar Eğitimi

Türk yüksek öğretiminde 1990’lı yıllar, hızlı gelişmelerin yaşandığı yıllardır. 80’li yılların sonlarına doğru, yüzlerce araştırma görevlisi, yüksek lisans ve doktora yapmak için yurt dışına gönderilmiştir. Bu dönemde yeni üniversiteler açılmış ve buna bağlı olarak yeni eğitim fakülteleri açılmıştır. Sadece 5 tane olan resim-iş eğitim bölümleri, 2000 yılında 20’lerin üzerine çıkmıştır. Resim-iş bölümlerinin hızla artışıyla, günümüzde de süren kalite ve istihdam problemleri ortaya çıkmıştır.

1990’da açılmalarına başlanan Güzel Sanatlar Liselerinin sayısı, 2000’li yıllarda 16 ya ulaşmıştır. Resim ve müziğe kabiliyeti olan, ilköğretimini bitirmiş gençler, bu okullara 3 aşamalı sınavlarla kabul edilmişlerdir. Bu okullar toplam 4 yıl olup, ilk yılında yabancı dil eğitimi de verilmektedir. (Özsoy, 2004)

2.3. Görsel Sanatlar Eğitiminin Önemi

İnsanın tüm eğitimi içerisinde önemli bir yere sahip olan Sanat eğitimi, sadece yetenek eğitimi değil, aynı zamanda bir kişilik eğitimidir. Sanat eğitimi sadece sanatçı yetiştirmek için yapılmaz. Sanat eğitimi bireyin sanat ile eğitimi, yani estetik eğitimidir. İnsan, sanat eğitimi sayesinde yaratıcılığını ortaya çıkarır. Sanat eğitimi, çocuğun gelişmesi için en güvenli ortamdır. Bu doğal ortamda çocuk, kendisini özgürce ifade edebilir. Sanat eğitimi sayesinde, çocuk ve çevresi arasındaki etkileşim güçlenir ve daha anlaşılır hale gelir. Sanat eğitimi, bireylerin yaşadıkları çevreye duyarlı olmalarını, çevresindekilerle etkili bir iletişim içine girebilmelerini sağlar ve estetik ihtiyaçlarını karşılayarak, yaşantılarını daha anlamlı hale getirmeyi amaçlar. (Buyurgan & Buyurgan, 2001) Sanat eğitimi aynı zamanda bireyin sanatsal okuryazarlığını geliştirir.

Sanat eğitimi alan kişi, sanatın özel dilini öğrenir ve bu sayede çağdaş sanat eserlerini yorumlayabilir. Sanat eğitimi, yaratım sürecinin sonunda yarattığı mutluluk duygusunun verdiği hazzı çocuklara tattırması açısından da oldukça önemlidir. Sanatsal eğitim süreci ve sonucunda ortaya çıkan ürünün verdiği haz, çocukların kişiliklerine, ruhsal ve toplumsal gelişimlerine büyük katkı sağlar ve sorgulama, düşünme ve yaratıcılıklarının gelişmesine katkıda bulunur. Sanat eğitimi sayesinde birey kendisini ifade eder ve iletişim becerilerini geliştirir.

Sanat kişinin iç dünyasının, duygularının, düşüncelerinin dışavurumudur. Sanat, bireyin iç dünyasını görselleştirir ve diğer bireylerle etkileşim ve iletişim imkanı sunar. Sanat eğitimi çocuğa kendi kültürünü öğretir ve sevdiren. Bu sayede çocuklar, bu değerleri koruyacak ve diğer nesillere aktaracak bireyler olarak yetişirler. Teknolojinin, yoğun bir şekilde hayatımızda olduğu çağımızda, çocukların ruhsal açıdan dengeli olabilmeleri için sanat eğitimi şarttır. Sanat eğitimi sayesinde çocuklar, daha duyarlı, daha dengeli, dünyaya daha estetik bir bilinçle bakan bireylere dönüşürler. (Buyurgan ve Buyurgan, 2001) Sanat eğitimi bireyin yaratıcılığına doğrudan etki eder.

Bilinçli bir eğitim yoluyla bireyin etken ve üretici olması sağlanarak, yaratıcılığın ortaya çıkarılarak geliştirilmesi gerçekleştirilebilir. Bireyin kendini gerçekleştirme çabalarının estetik bir içerik taşıdığı belirtilmelidir. Bu bağlamda sanatın sadece yetenekliler için mi yoksa herkes için mi gerekli olduğu ortadadır. Sanat eğitimi tüm

bireyler için gerekli ve önemlidir. Aksi düşünülduğünde görsel sanatlar eğitimi dersleri, boş zamanları değerlendirme ve hoşça vakit geçirmekten öte bir anlam taşımaz. (Sarılışer, 2014) Tüm bireyler için gerekli olan sanat eğitimi, bireyin kişilik gelişimi açısından da oldukça önemlidir.

Sanat eğitimi bireyin yaratıcı olabilmesi için gereken şartları hazırlar ve bireye kişilik kazandırmayı amaçlar. Sanat eğitimi kişiliğin olumlu yönde gelişebilmesine çok önemlidir. Sanat gibi bilimde de yaratıcılık çok önemli kabul edilmektedir. Sanat eğitimi ile birey çevresi ile etkin bir şekilde iletişim kurabilmekte, estetik ihtiyaçlarını karşılayabilmekte, ortaya koyduğu ürünle haz duygusunu yaşayabilmekte ve güdülerini doyurabilmektedir. Bu sayede bireyin hayatı daha anlamlı bir hale gelir. Sanat eğitimi çocuğu özgür düşünmeye yöneltmeyi hedefler. Çocuk sanat eğitimi ile duygu ve düşüncelerini somutlaştırırken hem gerilimlerinden kurtulur hem de yaratma arzusunu tatmin eder. Görsel sanatlar eğitimi atölye derslerinde, çocuk paylaşmayı, düzeni, sorumluluk almayı ve malzeme kullanmayı öğrenir. Çocuklar bu ders ile problemlerin birden çok çözümü olabileceğini, yaratıcı zekalarına güvenmeleri gerektiğini, birden fazla doğru cevap olduğu durumlarda kendilerine güvenmeyi ve karar vermekten korkmamayı öğrenirler. Görsel sanatlar eğitimi dersinde çocuklar, algısal, yorumsal ve çözümsel becerilerini geliştirirler. Teknoloji devrinin yaşandığı günümüzde sanat eğitimine olan ihtiyaç artmaktadır. Çağımızda çocukların kendilerini tanımaları ve ruhsal açıdan dengeli olabilmeleri için sanat eğitimi vazgeçilmezdir. Görsel sanatlar eğitimi dersinde çocuklara kazandırılması öngörülen estetik çevre bilinci ile bilinçsiz betonlaşma ve çarpık, düzensiz ve zevksiz oluşumlar güzelliklere dönüştürülebilirler. Sanat eğitimi bireye, önce kendisine, sonra çevresine, içinde bulunduğu topluma ve doğaya saygı duymayı öğretir. (Konak, 2012) Sanat eğitimi bireye sanatın görsel dilini kullanmayı ve bu dil ile iletişim kurabilmeyi öğretir.

İnsanlar, alfabenin gelişiminden çok daha önce, iletişim için deseni kullanmıştır. Sanatın görsel biçimi, yüzyıllarca en geçerli iletişim biçimi olmuştur. Bu kadar güçlü bir iletişim elemanı olarak sanat, günlük hayatta vazgeçilmezdir. Bizler, sanatın görsel dilini, farkında olarak ya da olmayarak sürekli kullanmaktayız. Sanatın dili bizlerin, sözel dilin ötesine geçmemizi sağlamıştır. Sözel odaklı iletişimin hakim olduğu kültürümüzde, görsel ve sözsüz iletişim bir denge faktörüdür. Bir anlatım ve

iletişim aracı olarak sanat, çok değerlidir. Sanat, kişiye kendini keşfetmekte yardımcı olur ve sanat deneyimleri, akıl sağlığı ve duygusal rahatlık ile sonuçlanır. İnsan, büyüme çağında, öfkelerini, hayal kırıklıklarını sanatsal etkinliklerle ifade edebilir ve bu kişiye olumlu olma ve toplumsal kabul görme anlamında fayda sağlar. Sanatsal çalışmalar, bireyin kendisiyle yüzleşmesine, kendilerini tarafsız bir gözle görmesine ve sonucunda da öz farkındalık oluşturabilmesine olanak tanır. (Özsoy, 2004) Dolayısıyla birey Sanat eğitimi ile kendisini tanır. Bireyin algısı sanat eğitimi ile gelişir ve birey daha geniş bir perspektifle bakabilmeyi öğrenir.

Sanatsal deneyimler insana görmeyi öğretir. Duyularımızla algıladığımız dünyada sanat, sınırları zorlar ve bu anlamda çok önemli bir algısal duyarlık aracıdır. Görsel sanatlar eğitimi, kişiye etik ve estetik değerleri kazandırır. Birey, hayatının her aşamasında bu değerlerden faydalanır. Görsel sanatlar eğitimi, kişinin bilme ve anlamasına yardımcı olarak, hayatın görsel özelliklerini fark etmesine olanak sağlar. Sadece kendimiz için değil, sanat etkinlikleri sonrasında ortaya çıkan eserlerle, dünyanın nasıl görüldüğünü konusunda, diğer insanlara da yardımcı olur. Sanat yoluyla tarihi ve geçmişin sanatını anlamak kolaylaşır. Sözcükler, sanat eserlerindeki ruhu anlatmak için yeterli olmayabilir ama sanatsal donanımı olan birey, dönemin yaşam şeklini ve eserlerdeki görkemi anlayabilir. Bu deneyim bireyin, geçmişin insanlarıyla empati kurup, yaşam tarzlarını anlamak için aklını ve hayal gücünü zorlamasını sağlar. Sanatçı, eserini oluştururken birçok sezgisel ve yaratıcı kararlar verir. Görsel sanatlar eğitimi, sezgilerin ve yaratıcılığın gelişmesi için de hayati önem taşımaktadır. Yaratıcı zeka, hayatı zenginleştirmek, gelecekteki problemleri çözmek gibi bir çok durumda kullanılır. (Özsoy, 2004)

2.4. Görsel Sanatlar Eğitiminin Amaçları

Sanatın en önemli özelliği anlatımdır. Kişinin duygu ve düşünceleri, iç görüşü, imgeleri sanat ile görselleşir. Bu durum, yani bireyin duygularını somutlaştırması ve bu şekilde iletişim kurması insanlar için çok önemli bir gereksinimdir. Yaratma eylemi anlatılmak isteneni izleyiciye iletmeyi amaçlar. Sanat eğitiminin ana amacı öğrenciyi duygusal, sosyal ve entelektüel gelişim açısından desteklemektir. Sanat yalnızca estetik amaçlarıyla değil, eğitici ve öğretici amaçlarıyla da düşünülmesi gereken bir konudur. (Topcu, 2008)

2.4.1. Bireysel ve Toplumsal Amaçlar

Görsel sanatlar eğitimi, öğrencinin eleştirel bakış açısını, analiz ve sentez yeteneklerini geliştirir. Öğrenciye doğayı gözlemlene duyarlılığı kazandırır. Öğrencinin sanat etkinlikleri ile kendisini ifade etmesini sağlar ve yeteneklerini fark etmesine, kendine güven duygusunu geliştirmesine yardımcı olur. Öğrenci, müze, tarihi eser vb. kaynaklarla beslenerek ona, geçmiş ve gelecek bilinci kazandırılır. Öğrenci bu yolla evrensel ve ulusal sanatçıları, sanat eserlerini tanır. Öğrenciye, paylaşma, iş bölümü ve birliği yapma, kendi işine ve başkalarının işine saygı duyma, sorumluluk alma bilinci ve duyarlılığı kazandırır. Öğrencinin, iç dünyasını dışa vurması, duygusal tepkilerini ortaya koyması ve bu sayede ruh sağlığını koruması sağlanır. Sanat etkinlikleri öğrenciye, duygularını, aklını ve zevklerini sorgulama bilinci kazandırır. (Buyurgan ve Buyurgan, 2001)

2.4.2. Algısal Amaçlar

Görsel sanatlar eğitimi, öğrencinin hayal gücünü ve algısını geliştirir. Öğrenci, bu yolla kazandığı birikimlerini, diğer alanlarda kullanabilme becerisi geliştirir. Öğrencinin, görsel, öznel algılarını ve birikimlerini, sanatsal anlatımlara dönüştürmesine imkan tanır. Öğrenciye problemler karşısında özgün çözümler geliştirme becerisi kazandırır. Öğrenci sanat etkinlikleri yoluyla bilgiyi ve birikimi dönüştürmeyi öğrenir. (Buyurgan ve Buyurgan, 2001)

2.4.3. Estetik Amaçlar

Görsel sanatlar eğitimi, öğrenciye çevreden, doğadan ve geçmişten bugüne miras kalan sanat eserlerinden haz almayı ve onları korumayı öğretir. Öğrenciye Sanat sevgisi kazandırır ve bu sevgiyi yaşamın her anına yansıtabilme yetisi kazandırır. Öğrenci, görsel sanatlar eğitimi sayesinde, kendisini ifade ederken, doğayı ve insan yapımı her şeyi değerlendirirken, estetik değerlerden yararlanır. (Buyurgan ve Buyurgan, 2001)

2.4.4. Teknik Amaçlar

Görsel sanatlar eğitimi öğrenciye, araç ve gereçleri kullanma becerisi kazandırarak bunu, görsel anlatım diline dönüştürmesine fırsat verir. Öğrenci, farklı tekniklerle elde ettiği sonuçlardan ve farklılıklardan zevk almayı öğrenir. Sanat etkinlikleri öğrenciye, kullanılan tekniklerin dışında yeni teknikler arama isteği ve cesareti

kazandırır ve farklı tekniklerin getirdiği anlatım zenginliğinin farkına varmasını sağlar. Öğrenciye, karşılaştığı problemlere teknik çözümler üretebilme becerisi ve güveni kazandırır. (Buyurgan ve Buyurgan, 2001)

2.5. Görsel Sanatlar eğitiminin Gerekliği

Görsel sanatlar eğitimi dersi öğrencilerin düşünsel, bilişsel ve bedensel etkinlikler ile kendilerini ifade etmesini sağlayan önemli bir araçtır. Özellikle okul öncesi ve ilköğretim dönemi sanat eğitimi için en önemli dönemdir. Görsel sanatlar eğitimi dersi çocuğun iç dünyasını dışa vurmasını sağlar. Çocuk bu şekilde çevresini algılar, iletişim becerilerini geliştirir ve özgüven duygusu kuvvetlenir. Yaptığı çalışmalardan sonra tatmin duygusu hisseder ve kendisini kanıtlama fırsatı bulur. Sanat çocuğun her alanda yenilikçi ve yaratıcı fikirler sunması için gereken ortamı yaratır. Bu yüzden çocuğun akademik başarısında da oldukça önemlidir. Çocuk için bu kadar önemli olan Görsel Sanatlar Eğitimi dersi maalesef toplumda pek de önemli sayılmamaktadır. Eğitimin düzenli bir parçası olan sanat eğitimi derslerine diğer dersler kadar önem verilmemektedir. Sanat eğitimi sadece bir ders olarak kalmaz, bireyler sanatsal etkinlik ve etkileşim yoluyla iletişim kurabilmeyi, yaşadıkları çevreye ve diğer insanlara karşı duyarlı olabilmeyi, çevreleriyle etkili bir şekilde etkileşim içinde olabilmeyi, estetik gereksinimlerini karşılayıp beğenilerini geliştirebilmeyi, yaratma ve yorumlama güdülerini tatmin edebilmeyi ve hayatlarını daha anlamlı bir hale getirebilmeyi öğrenirler. (Şenocak, 2012) Sanat ile olaylara farklı açılardan bakabilmeyi öğrenen birey, bu becerisini hayatının her alanında kullanır.

Sanat eğitimi bireyin kendisini ifade etmesini, yaratıcı düşünme ve özgün olma, ilgisini sabit tutabilme ve olayları çok boyutlu olarak değerlendirebilme yeteneklerini kazandırır. Çocuk, sanat eğitimi sayesinde, içinde yaşadığı toplumun kültürünü tanır ve kültürel bakış açısını geliştirir. Hayal gücünü ve algı birikimini geliştirir ve bu birikimleri diğer alanlarda kullanma becerisi kazandırır. Bu yönüyle sanat eğitimi, diğer alanları desteklemektedir. Sanat eğitimi, insan ruhunun yüceltilmesi, bireyin özgürleşmesi ve ruhsal gereksinimlerini doyurması ve bu şekilde çağdaş ve duyarlı bir toplum yaratılması açısından gereklidir. Sanat eğitimi bireylerin yaratıcı, üretken, kendine güvenli ve estetik duyguları gelişmiş bireyler yaratmayı amaçlar ve böylece aynı niteliklere sahip uygar bir toplum yaratmayı hedefler. Sanat bireyin problem

çözmesini, iyi ilişkiler kurmasını, kendini ifade edebilmesini, bir işi bitirmenin hazzını yaşayabilmesini, paylaşmayı öğrenmesini, üretken olmasını ve diğer insanlara ve işlerine saygı öğrettiği için gereklidir. Sanat eğitimi bireyin öngörüsünü ve vizyonunu arttırır. Sanatın işlevi çok yönlüdür, sadece duygusal rahatlama ya da haz duyma değildir. Birey sanatsal çabalarla kendini geliştirebilir ve yönlendirebilir. (Orğun, 2016) Sanat ile kendisini geliştiren birey karşılaştığı zor durumların üstesinden daha kolay gelecektir.

Görsel sanatlar eğitimi öğrencilere, problemler karşısında, düşünerek, yargılayarak ve hayal gücünü kullanarak kendilerine özgü problem çözme becerileri kazandırır. Bireye ilişki, iş birliği, görevini benimsemesi ve sorumluluk alması gerektiğini öğretecektir. Böyle bir eğitim her birey için önemli ve gereklidir. (Çelik, 2013)

2.6. Görsel Sanatlar Eğitiminin Bireysel ve Toplumsal Etkisi

Görsel sanatlar eğitimi, bireyleri çocukluklarından itibaren kültürel açıdan yetiştirdiği; hayal kurmayı, akıl yürütmeyi ve beceriyi geliştirirken, çok ve çeşitli bir okur yazarlığı inşa ettiği için yararlıdır. Görsel sanatlar eğitimi, öğrencilere düşünce ve algılamamanın çeşitli yollarını öğretmek için yardımcı eder. Görsel sanatlar eğitimi derisi duygularla ilişkilidir ve öğrencilere bu bağlamda deneyim kazandırır. Öğrencinin anlama ve kavrama yeteneklerini geliştirirken sözel ile sözel olmayan arasında köprü kurar. (Özsoy, 2004)

Görsel sanatlar eğitimi aşağıda yer alan genel amaçlardan dolayı toplum için yararlıdır.

- ✓ Geçmişteki ve günümüzdeki insanoğlu deneyimlerini anlamak.
- ✓ Uyumlu olmayı ve diğer insanlara saygı duymayı öğrenmek.
- ✓ Sanatsal problem çözme tarzlarını öğrenmek.
- ✓ Günlük hayatta kullanılan bütün tasarımların estetik etkisini, içinde her eserin bağımsız olduğu sanatın etkilerini anlamak.
- ✓ Sözel olmayan iletişimi anlamak ve çözümlemek.
- ✓ Duygu ve düşünceleri çeşitlilik içinde iletmek, onlara kendini açıklama fırsatı sunmak.

Görsel sanatlarda aynı hayatın kendisi gibi doğru ya da kesin bir cevap yoktur. Görsel sanatlar öğrenme sürecine coşku ve canlılık getirir. Öğrencinin öğrenmeye ilgisini arttırır ve bildiklerine yeni boyutlar eklemelerini sağlar. Öğrenmenin hazzı daha güçlü hale gelir. Çocuklar, görsel sanatlar eğitimi sayesinde geçmişleriyle yaşadıkları çağ arasında köprü kurarlar. Güzel sanatlar olmaksızın hiçbir eğitim tam değildir. Görsel sanatlar eğitimi kendi öz değeriyle genel eğitime katkı yapar. Çünkü sanat duygulara başvurur, her bir sanat disiplini kendini farklı araçlarla ifade eder ve bunlar öğrenim çevresine zenginlik katarlar. Bu nedenle görsel sanatlar eğitimi dersi, okulların kendilerini göstermede çok ihtiyaç duydukları bir derstir. Anma günleri, özel günler ve resmi bayramlarda görsel sanatlar eğitimi öğretmenlerine çok iş düşer ve onları ön plana çıkarır. Görsel sanatlar eğitimi öğrencilerin, toplumlarının geleneksel sanat biçimini tanıma ve anlamalarına, topluma ve sanata değer vermelerine ve toplumun bir bireyi olmalarına yardım eder. Öğrenci düşünürken, hayal kurarken ve yaratırken aynı zamanda okul için gerekli olan sözel ve sözel olmayan yeteneklerini de geliştirir. Ayrıca sanat etkinlikleri ve bu etkinlikler için duyulan istek, çocukların problem çözme yeteneklerini ve beğenme, çözümlenme, birleştirme gibi düşünme becerilerini de geliştirir. Çağdaş ve kapsamlı bir sanat eğitimi öğrencilere hayatta başarılı olmak için gereken öz-güdülenme öz-disiplin, iş birliği ve öz-güvenlerini geliştirmelerine yardımcı olan süreçleri oluşturur. (Özsoy, 2004)

2.7. Görsel Sanatların Eğitsel Boyutu

Görsel sanatlar eğitimi diğer disiplinlerle yakın ilişkiler içinde olan bir eğitim alanıdır. Görsel sanatlar eğitimi çocuğu, düşünceleri ve malzeme arasında çeşitli bağlantılar kurmaya alıştıran bir yöntemdir. Görsel sanatlar eğitiminin öneminin kavranabilmesi ve bütünlüğünü sağlaması için öncelikle bu alanın, eğitimin içinde varoluş nedeninin bilinmesi gerekir. Görsel sanatlar eğitiminin eğitsel boyutunun iyi anlaşılabilmesi için eğitimin amacına paralel olarak bu dersin amaçları net olarak belirlenmelidir. Görsel sanatlar eğitiminin eğitsel boyutunun daha iyi kavranabilmesi için konunun önemi bazı başlıklar altında anlatılmıştır. (Ayaydın, 2015)

2.7.1. Görsel Sanatlar Eğitiminde Duyuşsal Öğrenme

Öğrenme ürünü olan bütün davranışlar, birçok eğitimciye göre; bilişsel, devinimse ve duyuşsal davranışlar olarak adlandırılmıştır. Bu davranışların öğrenilmesi bütün

derslerde gerçekleşir ama görsel sanatlar eğitimi denince akla ilk duyuşsal öğrenme gelmektedir. Çünkü duyuşsal öğrenme ile görsel sanatlar eğitimi arasında çok yakın bir ilişki vardır. Görsel sanatlar eğitimi insan özelliklerini dikkate alan ve geliştiren bir yöntemdir. Bu eğitim yöntemi, zekanın, bilincin, ifade ve yargılama güçlerinin dayandığı tüm duyguların eğitimidir. Bu duygular sayesinde birey dış dünya ile ilişkiler kurar ve içinde bulunduğu toplumla organik bir bütün oluşturur. Görsel sanatlar eğitiminde duygular eğitilirken, zihinsel yetenekler ve zekanın da geliştiği gözlemlenmektedir.

2.7.2. Görsel Sanatlar Eğitiminde Bilişsel Öğrenme

Herkesçe bilinen, sanatın duyuşsal yönünün aksine, görsel sanatlar eğitiminin bilişsel boyutu hakkında yeterince açıklama yoktur. Görsel sanatlar eğitimi ile sadece duyuşsal eğitim mi gerçekleştirilir? Görsel sanatlar eğitiminde duygusal boyuttan ve sanatın buna etkisinden sıkça bahsedilir. Bu alanın sadece duyuşsal yönünün ele alınmasıyla, görsel sanatlar eğitiminin bilişsel yönünün geri planda kaldığı düşünülebilir ama birçok araştırma sanat eğitiminin bilişsel öğrenmeyi de kapsadığını özellikle vurgulamaktadır.

2.7.3. Görsel Sanatlar ve Simgeleştirme

Görsel betimleme dilsel sembollerden daha eski bir bilgi aracıdır. İnsanların görme duyuları, konuşma mekanizmalarından çok daha hızlı gelişmiştir. Buz çağında mağara sakinleri, kendi yaşantılarından sahneleri ve hayvanları resmetmişlerdir. Bu resimler yazının ve matematiğin gelişmesinde önemli bir rol üstlenmiştir. Dil, resimlerden ve ifadelerden soyutlanarak ortaya çıkmıştır.

2.7.4. Görsel Sanatlar Eğitimin Bilimsel Yönü

Sanat bilimle kardeştir. Çünkü bilim ve sanat sürekli yeni arayışlar içindedir. Bilim-sanat ilişkisine iyi örnek Leonar da Vinci gösterilebilir. Da Vinci hep ötelere geçmeye çalışan, mimari ve teknolojik bir çok alanda çalışmalar yapan bir sanatçıdır. Sanat ve bilim arasındaki kendiliğinden gelişen dostluk görsel sanatlar eğitimi ile pekişmiş ve sanat artık belirli bir program ve plan çerçevesinde bilime yaklaşmaktadır. Böylece görsel sanatlar eğitimi, eğitimbilimin bir parçası olarak gerçek kimliğine kavuşmuştur.

2.7.5. Görsel Sanatlar Eğitimi ve Görsel İletişim

Görsel sanatın eğitiminin önemli görevlerinden biri de eğitim içinde görsel iletişimi sağlamasıdır. Görsel sanatlar eğitiminde bu iletişim şekli öğretilerek, öğrencinin diğer bütün derslerde görme ve gördüğünü anlayabilme becerisi geliştirilir. Görsel iletişim eğitimde, normal hayatta olduğundan daha önemlidir. Araştırmalar, anlamların kazandırılmasında sadece sözcüklerin yer aldığı materyallerden çok resimlerin ve sözcüklerle birlikte kullanılan resimlerin daha etkili olduğunu göstermektedir. Yine araştırmalar, öğrendiklerimizin yüzde 80'inden fazlasının görme duyusuyla edinildiğini ortaya koymaktadır. Görme ve düşünme edimlerinin bileşiminden oluşan görsel düşünme deyimini son yıllarda hayatımıza girmiştir. Bu deyim kimilerine yabancı gelmektedir. Gözle düşünme olarak, akıl ile bir duyu organı arasında bağlantı kurmada güçlük çekilmektedir. Düşünme deyince, sadece akıl düzeyinde gelişen soyut düşünme anlaşılmalıdır. Ama bilimsel düşünce de soyutlayan bir düşünme biçimi olduğundan, görsel düşünme yararlı ve anlamlıdır. Görme sadece biyolojik bir mesele değildir. Daha çok düşünce süreçleri ve zihinle ilgili bir meseledir. Görsel sembollerin sanatta kullanımı görsel dili oluşturur. İnsanlar genellikle dil ile anlaşılır ve ilişki kurarlar. Duygu ve düşüncelerini paylaşırken kendilerini sözlü ya da yazılı olarak ifade ederler. Ama sanat aracılığıyla da iletişim kurulabilir. Sözlü ve yazılı anlatımın ifade edemeyeceği duygu ve düşünceler sanat aracılığıyla aktarılabilir. Bu bağlamda sanat dilin ötesindedir. Görsel iletişim araçları aynı zamanda toplumların kültürünü bir sonraki nesle aktarır. Bu iletişim biçimleri görüntüyle, hareketle, sesle izah edilmeye çalışılır. Özellikle grafik sanatlar göze hitap etmesiyle, kitle haberleşmesinde etkili bir kültür aktarma aracıdır. Kitaplar, afişler ve özellikle televizyon, grafik sanatının yoğunlukla kullanıldığı alanlardır.

2.7.6. Görsel Sanatlar Eğitimi ve Doğa

Sanatın doğal ile sıkı bir ilişkisi vardır. Görsel sanatlar eğitimi öğrencilere doğa sevgisini, doğaya saygıyı, doğanın insanlar için ne kadar önemli olduğunu planlı ve bilinçli bir şekilde kazandırır. Görsel sanatlar eğitimi öğrencilerin estetik çevre bilincini geliştirir. Çocuk görsel sanatlar eğitimiyle doğaya yakınlaşır, ilişki kurar, yaşamın zenginliğini görür. Güzeli, estetik olanı düşünmek, aramak, bulmak, bütünlüğe ulaşmak gibi sanatsal çabalar bireylerde bir tavır olarak yerleştiğinde

insanlığı daha yaşanılır, daha güzel bir dünyaya götürecektir. Sanata, sanatçıya duyarlı, estetik çevre bilinci gelişmiş bir toplum olunabilmesi için görsel sanatlar eğitimi son derece önemlidir.

2.7.7. Görsel Sanatlar Eğitimi ve Görsel Zeka Alanı

Görsel zeka, insanın bir rehber ya da izci gibi görsel dünyayı doğru bir şekilde algılaması veya bir ressam ya da mimar gibi dünyadan edindiği izlenimleri yorumlaması kapasitesidir. Görsel zekaya sahip insanlar zaman, yer, şekil, çizgi, biçim ve desen gibi olguların arasındaki ilişkiye karşı duyarlı ve hassastırlar. Görsel-uzamsal zekası güçlü kişiler, olayları, varlıkları ve olguları görselleştirerek en iyi öğrenirler. Görsel zeka sadece nesnelere görsel olarak kavrama yeteneği değildir. Kör bir insan da görsel zekaya sahip olabilir. Görsel zeka için hayal gücü çok önemlidir. Beyin, hayal gücüne anında karşılık verir. Görsel imgeler problem çözmede çok önemlidir. Ama okullarda hayal gücüne gereken önem verilmemekte ve hayal gücü yüksek çocuklar hayalci olarak görülmektedir. Eğitimde daha çok sayılara, soyut kavramlara, kelimelere odaklanıldığından resimleri, imgeleri ve metaforları yeterli görmemektedir. Birçok önemli icat, görebilme ve hayal gücünün sonucudur. (Ayaydın, 2015)

2.8. Sanat Eğitiminin Sorunları

2.8.1. Sanat Eğitimi Kavramının Yarattığı Sorun

Bu kavram evrensel ölçülerde olduğu gibi ülkemizde de anlamı çok da açık olmayan bir kavramdır. Boş zaman değerlendirme amaçlı sanatsal etkinlikleri ya da ilkököl ve anaokulu çocuklarının el becerilerini içeren oyun uğraş süreçlerini kapsayabildiği gibi sanatçı yetiştiren sanat öğretimi anlamında da kullanılan bir kavramdır. Sanat ve eğitim kelimeleri tek başlarına birçok anlamlarla yüklüdürler. Sanat'ın tanımı ve içeriği yüzyıllardır tartışılmaktadır. Eğitim kavramı ise insanın yaşam boyu süren eğitimi gibi yaygın bir anlamının yanında, öğretim, yöntem ve didaktik gibi kavramları da içerir. Sanat eğitimi ve uygulama anlayışları içinde, sanatın mı öğretileceği, yoksa asıl amacın bireyin eğitimi mi olduğu sorunsalı yatmaktadır. Tarihsel gelişim içinde toplumsal, siyasi, teknolojik, bilimsel ve kültürel birçok gelişimin yaşanması, batı toplumlarında sanat eğitimini de etkilemiş, kimi zaman sanatın kendisine önem verilmiş, kimi zaman da kişilik gelişimi ve insanın eğitimi

önem kazanmıştır. Yine bu süreçte sanat eğitimi için çeşitli adlandırmalar yapılmış, estetik eğitim, sanat yoluyla eğitim, plastik sanalar eğitimi, sanata doğru eğitim, sanat için eğitim, görsel iletişim ve temel sanat eğitimi gibi kavram ve adlar kullanılmıştır.

2.8.2. Sanat Eğitiminde Ussal ve Us Dışı Bileşenlerinin Yarattığı Sorunlar

Sanat eğitimi anlayışlarını bu iki karşıt bileşene değişik oranlarda bağımlı olmuşlar ve iki eğilim arasında gidip gelmişlerdir. 20. Yüzyılın ortalarına kadar sanatsallık ve duygusallık ağır basmıştır. Sanat eğitimi anlayışında us dışı bileşen genellikle ağırlıkta olmuştur. Ancak sanat yoluyla eğitim anlayışı sanatsallık ve eğitsellik gibi bir ikilemi de taşımaktadır. Sanat eğitimi alanına bilimsel tutumun gerektirdiği ussal bir tutumla yaklaşmak, sanatın özgünlüğünü zedelemekte, çocuğun yetişmesinde kendiliğindenlik ve içsel yaratıcılık örselenmektedir. Ussallığa sırt çevirince de bilimsel olmayan bir yaklaşım, kesinsizlik ve güvenilmezlik ortaya çıkacaktır. Böylece disiplin ve ussal bağlamdan bağımsız bir kuralsızlık egemen olacaktır. Sanat yoluyla eğitim anlayışında sanat, eğitsel amaçlar uğruna bir araçtır. Eğitsellik ön plandayken bilimsel yöntem ve ussal temellendirmeler arka plandadır. Ussal, kavramsal sanat eğitimi anlayışı sanat için eğitim olarak adlandırılmıştır. Batı'da modern sanat eğitimi ise 1950'lerden bu yana bilimsel bir tutuma yönelmiştir. Sanat için eğitim anlayışında sanat öğretilbilirdir. Bu görüş içinde ortaya çıkan sorunlar iki bölümde incelenebilir. Birinci bölümde görüşler sanatsalın bir bileşeni olarak, soyut, kavramsal, imgesel dilin öğretilbilir olduğunu ifade ederler. İkinci bölümdeki görüşler, sanat derslerinde sadece nesnel ve somut olanın öğretilmesinin gerekliliğine inanırlar. Böylece insanı duyu ve duygularını eğitmek yerine bireyin yalnız duyarak değil, düşünerek ve eleştirerek öğrenmesini amaçlayan bir sanat eğitimi egemen olmaktadır.

2.8.3. Sanat Eğitiminin Alanı İçine Giren Sanat Dalları ve Konuları Bakımından Ortaya Çıkan Sorunlar

Sanat eğitiminin konuları ve sanat dalları da sorun oluşturmaktadır. Sanat eğitimi içine sadece görsel sanat dalları değil, sözel ve işitsel sanat alanları, sinema, müzik, opera, bale vb. sanat dalları, kısaca görsel ve işitsel iletişim sağlayan tüm sanat

dalları girmektedir. Bu anlayış hala tam olarak oturmamıştır. Hala sanat eğitimi içinde sadece plastik sanatları görmek isteyen düşünürler bulunmaktadır. (San, 2019)

2.9. Görsel Sanatlar Eğitiminin İlkeleri

Sanatın bir us uğraşı değil de el uğraşı olduğu algısı, yeteneğin bireyin doğumuyla programlanmış olduğu fikri, bu yeteneklerin doğal büyümeye koşut olarak gelişebileceği inancı, sanat eğitiminin ilkesel sorunlarıdır. Bu bağlamda sanatsal gelişmenin bir bilgilendirme, bir eğitim yolu ile değil, kendiliğinden gelişeceği inancı en büyük sorunu oluşturmaktadır. Sanat eğitimi uzun yıllar çocuğun doğal gelişimine koşut olarak gerçekleştirilen etkinlikler olarak algılanmıştır. Bu nedenle eğitim, öğretim gibi kavramlar çocukların eğitiminde yer almamışlardır. Oysa çocuklarda var olan kapasitelerin tanınması, geliştirilmesi ve yönlendirilmesi ancak öğretimle mümkündür. Kültürel çevre ve eğitimin sağladığı olanaklarla kapasiteler yeteneğe dönüştürülür ve geliştirilebilir. Bu bağlamda çağdaş sanat eğitiminin ilkeleri içinde, okullarda doğanın gereğini yapmasını beklemek yerine onu geliştirmek yer alır.

Sanat öğretimi sanat eğitiminin en önemli sorunlarından biridir. Öğretim sözcüğü pek çok soruyu da birlikte getirir. Sanat eğitimi sanatı öğretmek midir? Sanat yapmayı öğretmek mi, yoksa sanattan anlamayı öğretmek midir? Ve daha önemlisi sanat öğretilir mi? (Kırıçoğlu, 1991)

İlköğretimde görsel sanatlar eğitiminde belirlenen amaçlara ulaşılması için bazı temel ilkelerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

- ✓ Her çocuk yaratıcıdır.
- ✓ Etkinliklerde bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü her çocuk farklı algı, sezgi, bilgi, duygu dünyası ve geçmiş hayat tecrübesine sahiptir.
- ✓ Uygulamalarda iki ve üç boyutlu çalışmalar ve çoklu ortam çalışmalarına yer verilmelidir.
- ✓ Görsel sanatlar eğitimi dersi, bireyin kendini gerçekleştirmesine katkıda bulunur.

- ✓ Öğrenme ve öğretme dersin işleniş şekli ile ilgi çekici hale getirilir. Yöntem ve teknikleriyle zenginleştirilir.
- ✓ Görsel sanatlar eğitimi dersi çocuğun gelişim basamaklarına göre düzenlenir. Bu ders çocuğu temel alır.
- ✓ Öğretmen değerlendirme sürecinde, her çocuğun bireysel farklılıklarını, gelişim sürecini, sınıf içi performansını ve öğrenme-öğretme sürecine katılımını göz önünde bulundur. (Topcu, 2008)

2.10. Kil

Kil en ucuz ve yaygın heykel malzemesidir. Herhangi bir yerden satın alınabileceği gibi, kili biraz tanıyorsanız, doğal ortamdan da bulabilirsiniz. Ama bu durumda, kili yoğurup belli bir kıvama getirmek durumunda kalırsınız. Kil, feldispatlı kayaların zaman içinde ufalanması, suda erimesi ve bünyesine bazı yabancı maddeler karışmasından oluşur. Kil zerrecikleri birbirine çok sıkı tutundukları için yapışkan bir karaktere sahiptirler. İçinde çok az miktarda yabancı madde bulunuyorsa bu saf kildir. Bunlara kaolin de denir. Saf kilin beyaz renklisinden iyi cins seramik yapılır. Saf olmayan killerde renkler, içinde bulunan yabancı maddelere göre değişiklik gösterir. İçinde demir-oksit olan killer kırmızı, bazı organik kalıntılar taşıyan plastik killer gri renklidir. Üç tip kil vardır. Saf kil kaloli mineralidir ve içindeki yabancı maddeler azdır. Döküme ve iyi cins seramik yapımına elverişlidir. Saf olmayan kil sarı, gri, kırmızı gibi çeşitli renklerdedir. İçinde yabancı maddeler vardır ve biçim alma niteliği yüksektir. Bunların pişerken ya da kururken kırılma olasılığı vardır. Diğer bir kil türü olan ateş toprağı ise içinde silin oranı fazla olan bir kil çeşididir. Ateş tuğlası ve fırın yapımında kullanılır. Kil eğer pişmiş değilse, kuruduktan sonra suyla yoğrularak tekrar kullanılabilir. Kullanılan kile fazla su katıldıysa ele yapışır, susuz olursa da çatlaklar. Biçim verilmek için en uygun kil, aşırı sert olmayan, çalışma aletlerine yapışmayan, birbirine yapışan kildir. Kilin bazı türlerinde, pişirirken ya da kururken kırılmaları engellemek için içine kum ve grog eklenir. Kilin bu haline şamot denir. (Yılmaz M. , 1999)

Kilin çocuk üzerindeki en önemli etkilerinden biri, kimi zaman bir terapi aracı olarak kullanılabilmesidir. Kil sakinleştirici, şiddet ve öfkeyi yok edici bir araç

olabilmektedir. Kil ile çocuk hem sakinleşir hem de kendi istek ve gereksinimlerini ortaya çıkardığı biçim ile anlatır. Bu onu anlamada, ona yardımcı olmada aile ve kuruma yol gösterecektir. Çocuk kil ile yaptırılacak çalışmalarla diğer sanat tekniklerinde kolayca gerçekleştiremeyeceği şanslar yakalayabilir. Kil, plastik, sağlıklı, tehlikesiz ve en kolay kontrol altına alınabilen sanat malzemesidir. Kil sadece çocuğun oyun için kullandığı bir malzeme değil, onun elinde şekillendirdiği biçim ile bize çocuğu tanıtır, anlatan bir objeye dönüşecektir. (Terwiel, 2010)

2.10.1. Kilin Özellikleri

- Doğada kolayca bulunur.
- Suyla plastik hale gelir
- İstenilen biçime kolayca girer.
- Kille çalışmaya başlama yaşı en erken 3'tür.
- Kil ile yapılacak çalışmada pek çok aşama ve her aşamada yenilik söz konusudur.
- Kil bulunduğu bölgeye ve işlenişine göre farklılık gösterir. Kırmızı kil, taneli kil, beyaz kil vb.
- Kilin yapısı yapılacak çalışmayı da etkiler.
- Kil çocuğun elektiriğini alır.
- Kil çocuğa temizlik alışkanlığı kazandırmaktadır.
- Kil çocuğa sabırlı olmayı öğretir.
- Kil çocuğun öfkesini dindirir.
- Kil çocuğa dünyayı en az üç boyutlu görebilmeyi öğretir.
- Kil nesnelere tanımlamayı, taklit etmeyi sağlar.
- Kilden yapılan ürün anaokulundan gençliğe ve yaşlılığa taşınan somut bir anıdır.
- Kil kuru toz halde solunum için sakıncalıdır.
- Kil zehirli değildir ama kesinlikle ağza sürülmez.

- Kil doğa sevgisi ve bilinci aşlamada en etkili malzemedir.
- Kil çocuğun duyu organlarını bilmesini, kullanmasını sağlar.
- Kil çocuğun korkularını yenmesine yardım eder. Örneğin, okulöncesi çağında çocuklarda bazı hayvanlara karşı çeşitli korkular tespit edilmiştir. Yılan, aslan, böcek vb. Çocuk bu hayvanları kilden şekillendirerek bu korkularına üstün gelebilir.
- Kil çocuklar için baştan sona deneysel bir malzemedir. Fiziksel değişiklikler yanı sıra, ölçülendirme ve karşılaştırma şansı verir. Geometrik biçimleri üç boyutlu oluşturabilir.
- Kil sadece sağlıklı çocuk için değil engelli çocuk için de son derece önemli bir malzemedir. (Terwiel, 2010)

2.11. Zeka Kavramı

Zeka, tanımını en zor kavramlardan birisidir. Zeka, halk arasında yıllarca farklı anlamlarda kullanılmıştır. Okulda kimin daha zeki olduğu sorusu gündeme geldiğinde, cevap hep yüksek not alan başarılı öğrenciler olmuştur. Yetişkinlerde ise doktor, avukat, mühendis gibi, yüksek sınav puanlarıyla girilen üniversitelerden mezun olan kişiler zeki olarak sınıflanmıştır. Ama bilişsel derslerde pek de iyi olmayan fakat mükemmel resimler çizen ya da üniversite okumamış fakat çok büyük miktardaki paraları yöneten başarılı iş adamları zeki değil midir? Bu soru ancak zeka kavramını ve içerdiği yetenekleri bilerek cevaplanabilir. Zeka bir varlık değil bir kavramdır. Zeka ilk zamanlarda; anlama, akıl yürütme kapasitesi, öğrenme gücü daha sonraları ise bireyin çevreye uyumu olarak tanımlanmıştır. İnsanların çoğu zekayı, sosyal zeka olarak değil, akademik zeka olarak tanımlar. Ama çoğunlukla; problem çözme becerisi ve dünya hakkında bilgilenme olarak tanımlanmaktadır. (Titrek, 2007)

Zekanın tanımının daha iyi anlaşılabilmesi için gelişim sürecini bilmek gerekir. Zeka ile ilgili işlemler beyinde oluştuğu için öncelikle beynin gelişimi anlaşılmalıdır. Alkmaion, M.Ö. 500'lerde gözlerle beyin arasındaki gerçek bağlantıları gösterdiğinde, bu bölgenin beynin merkezi olduğunu iddia etmiştir. Yunanlı hekim Galen (MS 129-199) çıplak gözle görülebilen beyin-omurilik sıvısının ruhun, vücuttaki yuvası olduğunu düşünmüştü. Çünkü artık beynin başka fonksiyonlarının

da olduğu düşünölmekteydi. Eskiden beyin gelişiminin sadece genetik faktörlere bağı olduğu düşünölrken, son zamanlarda yaygın kanıya göre çevre faktörü de beyin gelişiminde çok önemli bir rol oynamaktadır. Son bulgular beynin bazı bölgelerindeki özel fonksiyonların doğum esnasında değıl, deneyim ve öğrenme yoluyla şekillendiğini göstermektedir. Beyin, öncelikle sol ve sağ yarı küreler olmak üzere ikiye ayrılır. Ön ve arkada ise alın, yan ve arka kafa lobları vardır. Sol yarımküre lisan ve konuşmadan ve belirli bir düzende yapılması gereken işlerden sorumludur. Sağ yarımküre ise, resimlerle düşünmek için kullanılır. Zeka, beyindeki bu lobların, bu süreçleri etkili bir biçimde kullanma düzeyi ile oluşan zihinsel uyum sürecidir. Zeka üzerine yapılan araştırmalar beyin ve zeka ilişkisinin çok yoğun olduğunu göstermektedir. Bu yüzden bilim adamları, beyin ve zeka gelişimi arasındaki doğrusal ilişkiyi vurgulamışlardır. Beyni geliştirmek, zekayı geliştirmektir. (Titrek, 2007)

Son yıllarda zeka, çok yönlü olarak tanımlanmaya başlanmıştır. Bazı psikologlar zekayı duygusal ve kişisel, bazıları ise bilişsel olarak tanımlarken, bazıları da çevreye uyuma becerileri açısından tanımlamıştır. Bilişsel bakış açısına göre zeka, bilişsel becerileri problem çözmede kullanmaktır. Gelişimsel bakış açısına göre zeka, problem çözmedir ve bu yüzden hayatta kalmayı kolaylaştırmaktır. Zeka kültürel olarak da tanımlanmıştır. Günlük problemlerin çözüm yollarını öğreten kültürel uygulamalar, bu stratejilerle bireysel düşünmenin yolu olurlar. (Titrek, 2007)

Yaygın olan zeka anlayışı, kişinin bilişsel kapasite ve fonksiyonlarını kullanımına dayalı olan IQ ile ölçölmektedir. Kişinin IQ'sunu nelerin oluşturduğu hala bir tartışma konusudur. Fakat uzmanlar zekanın , sözcük daracığı, bellek, anlama, sorun çözme, algılama ve görsel motor becerilerini içeren, sözel ve sözel olmayan yetenekleri belirleyen standartlaştırılmış zeka testleriyle ölçüşebileceğı konusunda hemfikirdir. Araştırmacılar geleneksel zeka anlayışından farklı olarak sosyal zekanın, diğerlerini anlama ve onlarla uyum içinde hareket edebilme yeteneğı olduğu fikrini ve bunun genel zekanın çok önemli bir parçası olduğu fikrini 1920'lerde öne sürmeye başlamışlardır. Geleneksel zeka anlayışının tek başına yeterli olmadığı fikri , IQ puanlarının önemli sonuçları öngörmeye çok başarılı olamamasından sonra ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda bilişsel zekanın ötesinde araştırmaların yapılmasına, bilişsel zekanın yüksek olmasının, insanların başarılı ve mutlu bir hayat

sürdürebilmesinde yeterli olmaması zemin hazırlamıştır. Duygusal zekanın ortaya çıkışında bu durum oldukça önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu süreçte bir zeka türü daha ortaya çıkmıştır. IQ ve EQ'yü aşan ve her iki zeka türünden de daha önemli olduğu düşünülen ruhsal zeka, kısa adı ise SQ'dur. IQ neyin mantıklı olduğunu sorgularken, EQ neyin doğru olduğunu, SQ ise olayın anlamının ne olduğunu sorgulamaktadır. (Bender, 2013)

2.12. Duygu Kavramı

Hayatımızın her döneminde, günün farklı saatlerinde bile, karşılaştığımız olaylar ve kişiler karşısında bir şeyler hisseder, farklı duygu durumlarına gireriz. Duygu insanlıkla bağ kurmamızı sağlar ve duygu yoksunluğu en büyük yoksunluktur. Duygu'yu tanımlamak çok zordur. Bu konuda yıllardır araştırmalar yapılmakta ve duygu tanımlanmaya çalışılmaktadır. Birkaç basit cümleyle açıklanamayacak olan bu kavramın, değeri ve anlamı üzerinde durmak daha doğru olacaktır. İnsanların duygulara duyduğu ilgi, yaşamsal birlikteliğin bir sonucudur. Bu yüzden, bu konuda yapılan araştırmalar oldukça eskiye dayanmaktadır. İnsanlar daha iyi bir yaşam sürebilmeye duyguların rolünü araştırmışlar ve ilk akademik çalışmaları 1800'lerde yapmışlardır. Akademik çalışmalardan önce, felsefe ve duygu ilişkisini düşünürsek, MÖ 300'lü yıllarda filozoflar, ruhsal alandaki hareketleri akla dayandırmaktadırlar. Filozoflar duyguların, inşaların düşünce ve yargıdaki bazı bozukluklardan ileri geldiğini savunmuşlardır. Aristoteles (MÖ 382-322) duyguların istek uyandırdığını ama bağımsız ölçüler olmadıklarından, bilinç işlevleriyle birlikte hareket ettiklerini savunmuştur. Aydınlanma sonrası akademik düşünürler duyguları zararlı ve ilgisiz bulmuşlardır. Batı kültürlerinde duygular, hep bir dehşet kaynağı olarak düşünülmüştür. Bedenin duygulara sessizce teslim olmasını, zihnin berraklık ve iradesine karşı bir ilkellik olduğu düşünülmüştür. Uzunca bir dönem duygular, açık ve net düşünme süreci önünde bir engel olarak görülmüş ve onları kenara itmek için çaba sarf edilmiştir. Bu bağlamda duygular, aklın ve rasyonelliğin karşıtı olarak düşünülmüştür. Böyle bakıldığında duygular, bilimsel etkinliklerin ve doğru yargının önünde bir engeldir. Bu yanlış inançların yıkılması çok uzun sürmüş ama sonunda duyguya yönelik araştırmalar artmıştır. (Bender, 2013) Artık duyguların öğrenme sürecindeki etkisi ortadadır. Fakat duyguların kontrolü çok önemlidir. Kontrol

edilmeyen duygular bireyi psikolojik olarak yormaktadır. Birey duygularının kontrolünü sağlamak için kendisini geliştirmelidir.

Duygular beynin limbik sisteminde oluşan Nöro-kimyasal reaksiyonlardır ve kontrolleri zordur. Sonuçlarını düşünmeden tepkisel bir şekilde ortaya çıkarlar. Duygu, bebeklerde yaşamın sürdürülebilmesi için harcanır. Bebek, çevredeki unsurlardan yaşamını sürdürmesi ve gelişimi için gerekli olanları ve gereksiz, hatta zararlı olanları fark eder. Böylece bebek gittikçe daha seçici olmaya başlar. Bu seçicilik, değerlendirmeyi ortaya çıkarır. Duygu; mutluluk, üzüntü, öfke ya da korku gibi bilinci etkileyen, bilme, fark etme ve birbirinden ayırmayı sağlayan bir durumdur. Duygular insan vücuduna, kavramaya ilişkindir ve vücudun yanıtları ve yargılamaların ifade şeklidir. (Titrek, 2007) Duygular bireye neye ihtiyacı olduğuyla ilgili ipuçları verirler. Duygusal farkındalık bireyin daha dengeli bir hayat sürmesini sağlar.

Duygular insanlara, istekleri, gereksinimleri ve amaçları ile ilgili bilgi vermektedirler. Duyguları hakkında bilgi sahibi olmayan kişiler, psikolojik gereksinimleri konusunda zorluk yaşamaktadırlar. Yani, olumlu ve olumsuz duyguların deneyimlenme yoğunluğu kişilerin yaşamlarını etkilemektedir. Duygular, bir canlının varlığını devam ettirebilmesi için çok önemlidir. Duygular sayesinde, ani tepkiler ve reflekslerle kendini koruyabilir. Utanıldığında yüz kızarması, korkulduğunda kalp hızının artması vb. gibi tepkiler, duyguların verdiği bedensel mesajlardır. Bireyin duygusal farkındalığı, duygu durumunun diğer bireyler üzerindeki etkisini gözlemlemesine ve sosyal becerilerini geliştirmesine faydalı olur. Duygular, sorunların kaynağını ve nasıl çözüleceğini anlamada etkilidir ve bireylerin amaçlarına ulaşmalarına yardımcı olurlar. Duygular, kişilerin yargılarını ve kararlarını etkilediği için, duygusal farkındalığı yüksek bireyler, kendilerini ve duygularını daha iyi ifade etmekte ve duygular arasındaki farkı daha iyi anlamaktadırlar. Duygular, bireye vereceği tepkilerle ilgili yardımcı olarak bireylerin daha sağlıklı tepkilerde bulunabilmelerine olanak sağlar. Duygusal deneyimler ve bireyin duygusal farkındalığı, bireyin gelecekteki yaşantısını duygusal olarak şekillendirmektedir. (Uslu, 2017) Bireyin hayatında bu kadar önemli olan duygular bazı araştırmacılar tarafından sınıflandırılmaya çalışılmıştır.

Araştırmacılar duyguları sınıflandırma konusunda hemfikir değildirler. Hangi duyguların birincil olarak nitelendirilebileceği, yani bütün duygu karışımlarını oluşturan asal duyguların hangileri olduğu, hatta asal duyguların var olup olmadığı hakkında tartışmaktadırlar. Herkes farklı düşünse de bazı kuramcılar temel duygular olduğunu öne sürmektedir. (Goleman, 2018) Temel duygular genellikle; sevinç, öfke, üzüntü ve korku olarak sınıflandırılmışlardır. Bu duyguların hayatımızda önemli rolleri vardır.

Duygular insanlara, belirli bir durumda önemli bir ihtiyaç, hedef ya da değerin yararlı olup olmayacağını bildirirler. Duygular temelde bireyin etrafında meydana gelen değişikliklere uyum sağlamasını kolaylaştırır ve yaşamı sürdürme, kişisel hedeflere ulaşma, karar verme, sosyal kalabilme ve toplumda kendine yer edinebilme gibi alanlarda duygular önemli rol oynarlar. (Gem, 2018)

2.12.1. Duyguların Türleri

Duyguların çok farklı çeşitleri olmasına rağmen, en açık ve evrensel dört duygu kategorisi vardır; Sevinç, öfke, korku, üzüntü.

✓ Sevinç

Bu duygu bireyin kendisi ve başkaları hakkındaki olumlu duygularını yansıtır ve ilişkilerde olumlu duyguları belirtir. Sevinç, sevgi, iyi olma, memnuniyet genel duygularını ileten duygulanım kelimeleri beş genel alana ve alt sınıflarına ayrılabilir:

- ✓ Beğenme
- ✓ Yeterlilik
- ✓ Sevgi
- ✓ Mutluluk
- ✓ Umut
- ✓ Öfke

Öfke rahatlamış olmanın, kendini ifade etmenin ve içindekileri dışa vurmanın önündeki bir engeli temsil etmektedir. Tehlike, korku, hayal kırıklığı gibi diğer uyarıcılar, öfkeyi ortaya çıkarır. Öfke, genellikle kişinin kendisi ya da diğer insanlar ile ilgili olumsuz duygularını ifade eder. Öfke korku için bir örtüdür ve öfke

patlaması ile gizlenir. Kişinin korkusunu ifade etmek için yeterince güvende hissetmemesi, öfkeyi savunma amaçlı bir tepki haline dönüştürür. Güçlü öfke patlamalarının altında, genelde derin kırılabilirlik duygusu vardır. Öfkeyi akla getiren sözel işaretler dört genel kategoriye ayrılabilir.

- ✓ Saldırı
- ✓ Acımasızlık
- ✓ Savunmacı olma
- ✓ Geçimsizlik
- ✓ Korku

Korku tehlikeye karşı bireyin tepkisini ifade eder. Genellikle acı verici veya stresli bir durumdan, diğer insanlardan, ilişkilerden ve kendinden uzaklaşmadır. Korku duyguları yaşayan birey, üzgün, kederli veya dışlanmış olabilir. Korku, kendini koruma ihtiyacı yaratan, biri ya da bir şey hakkındaki olumsuz duygular grubu olarak tanımlanabilir. Korkuyu düşündüren sözel işaretler dört genel kategoride toplanabilir:

- ✓ Korku
- ✓ Şüphe
- ✓ Acı
- ✓ Kaçma
- ✓ Üzüntü

İfade edilen çok yaygın bazı durumlar üzüntü, yalnızlık duyguları ve depresyondur. Bu duygular, güçsüz bırakma gibi çevresel şartlar, fiziksel dengesizlikler, kötü ilişkiler veya zayıf beslenmeyi bile içeren çeşitli durumlara bir tepki olabilir. Üzüntüyü akla getiren sözel işaretler şunlar olabilir:

- ✓ Üzüntü
- ✓ Yalnızlık
- ✓ Depresyon (Cormier ve Hackney, 2013)

2.13. Duygusal Zeka

Duygusal zeka, kendimizin ve başkalarının hislerini tanıma, kendimizi motive etme, içimizdeki ve ilişkilerimizdeki duyguları iyi yönetme yetisine gönderme yapar. Akademik zekadan ayrı olan ama onu tamamlayan yetenekleri tanımlar. Akademik açıdan zeki olan ama duygusal zeka açısından zayıf olan bir çok kişinin akıbeti, IQ'ları daha düşük ama duygusal zekaları yüksek kişilerin altında çalışmak olacaktır. Bu farklı zeka çeşitleri beynin farklı bölümlerindeki etkinlikleri ifade eder. Entelektüel zeka daha yakın zamanda evrilmiş olan ve beynin en üst kısmında yer alan katmanların faaliyetine dayanırken, duygusal zeka ise evrimi çok daha eskilere dayanan, beynin daha alt kısımlarında yer alır. (Goleman, 2016)

Duygusal zeka kavramı terim olarak 1955 yılında, Amerikan Diyalekt Derneği tarafından kabul edilmiştir. Ancak EQ kısaltmasının kullanılması ilk olarak Salovey ve Marey tarafından 1990'da gerçekleştirilmiştir. Onlar bu terimi, empati, bağımsızlık, duyguları anlama ve ifade edebilme, kişiler arası sorunları çözme, uyum sağlayabilme, sevecenlik ve nezaket gibi duygusal nitelikleri betimlemek için kullanmışlardır. Duygusal zekayı, sosyal zekanın bir alt kümesi olarak düşünmüşler ve kişinin kendisinin ve başkalarının duygularını izleme, bu duygular arasında ayırım yapma ve bu bilgiyi eylemlerinde kullanma yetilerini içerdiğinin ileri sürmüşlerdir. Daha sonra Goleman'ın 1995 yılında yayınlanan kitabı duygusal zeka ile bu kavram kamuoyunun gündemine girmiştir. (Bender, 2013)

Duygusal zeka kavramının anlaşılması için önce duygu kavramının ne olduğunun anlaşılması gerekir. Duygu kavramının latince karşılığı hareket etmektir. Duygular olumlu ya da olumsuz olabilmektedir. Duygular hedef odaklı davranışlarımızı destekler ama fazla duygu yoğunluğu da zekayı devre dışı bırakabilir. Bu durum kişide konsantrasyon kayıpları, isteksizlik, odaklanamama, algı bozuklukları vb. sorunlar yaratarak kişinin akademik başarısını ve hatta hayatını olumsuz etkileyebilir. Bu bağlamda duyguları kontrol edebilmek ortaya çıkabilecek olumsuz durumları engellemektir ve bu da duygusal zeka becerisi ile ilgilidir. Duygusal zekasını kullanmayı öğrenen bireylerde duygusal farkındalık oluşur ve duygularını yönetebilirler. Yıllarca hayatta başarılı olmanın geleneksel anlayıştaki zekayla ilişkili olduğu düşünülüp, zeka testleri geliştirilip IQ ölçümleri gerçekleştirilmiştir. Ama araştırmalar bilişsel zekası yüksek kişilerin sanıldığı gibi bir hayat başarısı

sağlayamadıklarını ve öngörülen mutluluğa erişemediklerini göstermektedir. Bilişsel zekanın genetik kodlarla belirlenmiş olması, ancak duygusal zekanın geliştirilebilir olması insanlar açısından çok önemlidir. (Koçyiğit, 2016) Geliştirilebilir olmasıyla ön plana çıkan duygusal zeka, duygusal farkındalık barındırır ve bu farkındalık bireyin hayatına olumlu şekilde etki etmektedir. Birey bu şekilde iletişim kurabilir, empati yapabilir ve hayatını daha anlamlı bir hale getirebilir.

Duygusal zeka, duyguları özümseyip ifade etme yeteneğinin gelişmesidir. Günlük hayatta insanların karşılaştığı olumlu ve olumsuz olaylar karşısında verdikleri duygusal tepkiler duygusal zeka ile ilişkilidir. Duygusal zeka, kişinin kendisinin ve çevresindeki insanların duygularını değerlendirmesini sağlar ve kendi düşünce tarzını oluşturmasına, hayatına yeni bir bakı açısı getirmesine yardımcı olur. Bireyin hayatta karşılaştığı zorluklar karşısında duygularını ve ruh halini düzenlemesi, umut yetisini kullanarak duygularını ve hayatını olumlu şekilde yönlendirmesi, kişinin duygusal yetisinin dengesiyle ilgilidir. Bu bağlamda duygusal zeka, kişinin başarılı olmasında ve iletişim yeteneğinin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. (Süslü, 2016)

2.13.1. Duygusal Zeka Modelleri

✓ Mayer ve Salovey'in Duygusal Zeka Modeli

Mayer ve Salovey'e (1997) göre duygusal zeka, duyguları anlama, düşünceye yardımcı olacak şekilde kullanma, duygusal bilgiyi anlamlandırma ve düzenleyebilme yeteneğidir. Duygusal zeka insanlarda duygusal farkındalık oluşturur. İnsanlar duygusal zeka ile deneyimlerinin olumlu ve olumsuz yönlerini ayırt edebilirler. Bu sayede duygusal farkındalık oluşturup duygularını iletişim aracı olarak kullanabilirler. (Özbiçer, 2018)

Mayer ve Salovey modelinde duygusal zekanın dört boyutundan bahsedilmiş ve bu boyutlar şu şekilde açıklanmıştır:

- Duyguları algılamak, değerlendirmek ve ifade etmek: Bireyin çevresindeki insanların duygularını tanımlaması, ifade edebilmesi; başkalarının yansıttığı duyguları algılaması ve ifade edebilmesi; ihtiyaçlarını, iletişimi ve duygusunu doğru olarak ifade edebilmesini içermektedir.

- Düşünceyi kolaylaştırmak için duyguyu kullanmak: Duygular etkin ve verimli bir şekilde düşünmemizi sağlar. Duygular problem çözmeyi kolaylaştırır.
- Duygularla düşünmek ve anlamak: Duygular ve anlamları arasındaki ilişki anlama, karmaşık düşünceleri yorumlamayı içermektedir.
- Duyguları yönetmek / düzenlemek: Olumlu ya da olumsuz duygulara açık olma yeteneğini, duygusal ve entelektüel gelişim için duyguları etkin bir şekilde düzenleme yeteneğini içermektedir. (Altunbaş, 2018)
- ✓ Goleman'ın Duygusal Zeka Modeli

Goleman'a (2016) göre duygusal zekası yüksek olan birey, kendisini harekete geçirebilir, problemlerin üstesinden gelebilir, tatminini erteleyebilir ve dürtülerini denetleyebilir, sorunlarla baş edebilir ve bunların kendisini engellemesine izin vermez. Aynı zamanda bu kişilerin umut ve empati düzeyleri yüksektir. Duygusal zeka yaşam boyu geliştirilebilir. Çünkü duygusal beceriler öğrenilebilirdir. Duygusal zekasını etkili bir biçimde kullanan kişiler benlik bilinci, kendi kendini motive etme, öz-yönetim, sosyal bilinç ve becerileri konusunda başarılıdırlar. (Özbiçer, 2018)

Goleman'ın çalışmalarında bahsettiği duygusal zeka, kişisel ve kişiler arası yeterlikten oluşmaktadır. Duygusal farkındalığın yüksek oluşunu ifade eden duygusal yeterlik, özgüven, kendini değerlendirme ve kendini yönetme becerilerini kapsar. Kişinin kendini ve sınırlarını bilmesi, sorumluluk almasını gerektirmektedir. Duygusal zekası gelişmiş kişiler, kişisel yeterliklerinin farkındadır. Özgüvenleri yüksektir ve sorumluluk almaktan kaçınmazlar. Kendilerini motive ederler ve sonuç odaklı düşünürler. Kişinin duygusal zeka düzeyinin göstergesi, duygusal zeka kapasitesi ile ilişkilidir. Daniel Goleman yapmış olduğu çalışmalarda duygusal zeka yeterliliklerini beş boyutta ele almıştır. (Koçyiğit, 2016)

- Özbilinç

Özbilinç-Kendini tanıma; algılananı abartmaya açık bir ruh hali ya da duyguların yoğunluğuyla dağılabilecek abartılı tepki vermeye açık bir ruh hali değildir. Aksine, karışık duygular içinde bile kendine yönelik olabilmeyi düdürebilen bir ruh halidir. Özbilinç, kişinin ruh halinin farkında olabilmesi demektir. Kendini tanımak, kişinin kendi değerlerini fark etmesini sağlar. Kendini iyi tanıyan insanlar özgüvenlidirler.

Özgüven, bireyin kendini ve sınırlarını bilmesidir. Kendini tanıma, birey için bir güçtür ve bireyi fizyolojik ve psikolojik olarak güçlendirmektedir. Duygusal farkındalığı gelişmiş olan ve nasıl tepkiler verebileceğini bilen kişilerin öz bilinç değerleri de yüksektir. Kendini tanıyan bireylerin yapamayacakları vaatlerde bulunmadıkları, ilişkilerde gerçekçi oldukları, insanları aldatmaya yönelik bir tavır içinde olmadıkları belirtilmektedir.

- Duyguları İdare Edebilmek

Her duygunun kendine özel bir hissiyatı vardır ve bireyler duygularını kendilerine hissettirdikleri şeylerden tanır. Hissedilen şeyleri yine en iyi birey kendisi bilebilir. Duygusal zekası yüksek ve kendini tanıyan bireyler, her durumda duygularının farkındadırlar. Duygular davranışlarımızın güçlü nedenleridir ve hayatımızda çok önemli bir rol oynamaktadırlar. Duyguları ifade edebilmek; özdenetim, ruh halini ayarlayabilme, kendini yönetme olarak da ifade edilebilir. Duygular yok sayılmazlar ancak onları yönetmenin birçok yolu vardır. Kendini yönetebilen insanlar, herkes gibi duygularının etkisi altında olmalarına rağmen, onları yönetebilir ve hatta olumlu hedeflere yönlendirebilirler. Duygusal özdenetim, duyguları bastırmak anlamına gelmez, çünkü duyguları bastırmak onları daha güçlü hale getirir. Duygusal özdenetim duyguları kabullenip bizi ittikleri anlık tepkilerden uzaklaşmaktır. Ancak bu çok da kolay değildir. Özdenetim, duyguları lehte bir durum yaratabilecek şekilde yönetmektir. Bireyin durumlar karşısında özkontrol, sebat, esneklik ve özgüven gösterebilmesidir. Olumsuz duygu durumlarından sıyrılıp hayatına kaldığı yerden devam edebilmesidir. Bu şekilde sorunların kaynağına inerek ve onları değerlendirerek, olumsuzluklarla daha kolay baş edebilirler. Bu yeteneği zayıf olan bireyler, sürekli sorunlarla mücadele ederken, kuvvetli olanlar tüm tersliklere rağmen kendilerini çok daha kolay toplayabilirler.

- Kendini Harekete Geçirmek

Kendini harekete geçirmek, bireylerin bir amacı gerçekleştirmek için istekli davranışları şeklinde tanımlanabilir. Duygular insanları motive ederler ve kendilerini adanmış hissetmelerini sağlarlar. Bu dürtü, her türlü başarının arkasındaki esastır. Kendini motive edebilen birey, bütün zorluklara rağmen yılmaz ve azimli davranır. İç motivasyonları yüksek kişiler, tüm olumsuzluklara rağmen motivasyonlarını bozmazlar. Motivasyon, davranışları etkileyen ve onlara yöne

veren, bireyi belirli bir amaca doğru harekete geçiren güçtür. İstekleri, gereksinimleri, ilgileri ve dürtüleri kapsayan genel bir kavramdır. Herhangi bir göreve ya da yapılan işe, hevesle motive olduğumuz sürece başarıya ulaşabiliriz. Duygusal zeka da işte tam bu anlamda temel bir yetenektir. Duygusal zekası yüksek olan bireylerin motivasyonları da güçlüdür. Motive olmada etkili olan faktörlerin duygusal zeka ile yönlendirilmesi gerekmektedir. Tüm zorluklara rağmen, bireyin motivasyonunu yüksek tutması duygusal zeka yeterlilikleri ile ilişkilidir. Duygusal zekasını kullanabilen kişiler azimli ve sabırlı bir kişilik yapısına sahiptirler ki bu da motivasyon için çok önemlidir. Bu durum bireylerin hedeflerine ulaşmasını kolaylaştırmaktadır. Odaklanamama, dikkat eksikliği gibi sorunları olan, duygularını kontrol edemeyen kişilerin duygusal zekaları da zayıftır. Motive olmaları ve başarıya ulaşmaları çok güçtür. Bireyin motivasyonunu sağlayarak, kendini harekete geçirecek ve başarıya ulaşacak gücü bulması, duygusal zekasını kullanma kapasitesine bağlıdır.

- Empati

Empati, bireyin kendisini başkasının yerine koyabilmesi, onun duygularının hissedebilmesidir. Empatinin kökeni öz bilinçtir. Bireyin kendi duyguları konusunda kafası karışıkça, başkalarının hislerini anlamada da aynı oranda güçlük çekerler. Bu durum duygusal zeka bakımından çok büyük eksikliklerdir. Çünkü, başkalarının duygularını sezmek, empatinin özünü oluşturur. Kelimeler insanların duygularını ifade etmesinde yetersiz kalır, bunu yerine duygularını, yüz ifadeleriyle ve sözsüz işaretlerle ifade ederler. Yapılan araştırmalarda, sözsüz işaretlerden duyguları okuyabilen insanların, duygusal bakımdan daha dışadönük ve daha dengeli olduğunu göstermektedir. Ayrıca kadınlar, empati konusunda erkeklerden daha başarılıdır. Empati yeteneği gelişmiş insanlar, başkalarının duygularına, ne hissettiklerine, neye ihtiyacı olduklarına karşı daha duyarlıdır. Empati yeteneğini kullanabilenler, durumları ve olayları başkalarının gözünden görme ve algılama becerisine sahiptirler. Empati, karşıdaki kişinin duygularını anlayarak yorumlama becerisini gerektirmektedir. Empati bireyin kendisini başkasının yerine koyabilmesi, o kişinin duygu ve düşüncelerini anlayabilmesi, hissedebilmesi ve bunu ona iletebilmesi durumudur. Empati sadece empati kurulana yararlı bir durum değil, empatiyi kuran kişi için de önemlidir. Empati yeteneği güçlü olan ve diğer insanlara bu şekilde

yardımcı olan kişiler, çevreleri tarafından sevilirler. Ayrıca duygu ve düşüncelerini iyi ifade edebilen, sosyal duyarlılığı yüksek ve topluma uyumlu kişiler aynı zamanda empati yeteneğine de sahiptirler.

- Sosyal Beceriler

Sosyal ilişkileri yürütebilmek; bireyin ilişki kurma becerisiyle ilişkilidir. Sosyal ilişkileri iyi olan kişiler, insanlarla iletişim kurabilen, onların hislerini, tepkilerini okuyabilen, yönlendirebilen, organize edebilen, tartışma veya öfke halinin üstesinden gelebilen kişilerdir. Aristo bu yetenekleri; ‘‘Herkes kızabilir, bu kolaydır. Ancak doğru insana, doğru ölçülerde, doğru zamanda, doğru nedenle ve doğru şekilde kızmak, işte bu kolay değildir’’ sözüyle özetlemiştir. İlişkilerde, bireylerin amaçlarını gerçekleştirmek için etkileşimlerini sağlıklı ve pozitif bir şekilde gerçekleştirebilmeleri bireylerin duygusal zekası ile ilgilidir. Sosyal beceriler, bireylerin ilişkilerini iyi bir şekilde yürütebilme ve yönetebilme becerisidir. Bu durum bireyin duygusal zeka yeteneklerinin bir sonucudur. Goleman’ın ifade ettiği duygusal zeka yeteneklerini gerçekleştirmenin göstergeleri; kendi beden dilini yönetmek ve başkalarının beden diline duyarlı olmak, uzlaşmaya dayalı ilişki kurmak, empatik olmak, olumlu ilişkiler içinde olmak, başkalarını hesaba katmak, çalışmaya adanmış olmak, kendini yönlendirebilmek, değişime istek duymak, olumsuz duygularla, stresle başa çıkmak ve kararlılıktır. (Koçyiğit, 2016)

- ✓ Revuen Bar-On’un Modeli

Bar-On modelinde, kendini ifade etmek ve karşındakini anlamadaki beceriler, insanlarla kurulan ilişkilerde ortaya çıkan problemlere çözüm üretme becerilerimiz duygusal-sosyal zeka olarak belirtilmektedir. (Gürsoy, 2016)

Bar-On karma modeli bazı insanların neden duygusal açıdan daha iyi durumda olduğunu ve bazılarının neden diğerlerinden daha başarılı olduğunun açıklamaya çalıştığı için karma olarak nitelendirilmiştir. Duygusal zeka çalışmalarına 1980’li yıllarda başlayan Bar-On, bu modeli geliştirirken Darwin’in bazı görüşlerinden etkilenmiştir. Bar-On bilişsel olmayan zeka faktörlerine odaklanmıştır. Bu faktörler, duygusal, sosyal, kişisel ve hayatta kalma boyutlarını içerir. Bu modelde hedef duyguların, bireylerin başarısındaki rolünün belirlenmesidir. Bar-On duygusal zekanın beş boyut içerdiğini ifade etmiş ve bu boyutları şu şekilde açıklamıştır:

- Kişisel Beceriler: Bireyin kendi ve başkalarının duygularını anlama ve ifade etmesini içermektedir.
- Kişiler Arası Beceriler: Bireyin, başkalarının duygularını anlayarak ilişkiler kurmasını ve sürdürmesini içermektedir.
- Uyum Sağlayabilirlik: Bireyin kendi ve diğerleriyle olan problemlerini çözme, dışsal ipuçlarına tepkide bulunurken kendi duygularını doğru şekilde değerlendirmeyi içermektedir.
- Stres Yönetimi: Bireyin, duygularını kontrol ederek ve yönlendirerek stresli durumlarla baş edebilmesini içermektedir.
- Genel Ruh Sağlığı: Bireyin kendisine ve diğerlerine karşı, iyimser ve olumlu duygular hissetmesini içermektedir. (Altunbaş, 2018)
- ✓ Cooper-Sawaf Modeli

Cooper ve Sawaf modelinde duygusal zeka, duyguların gücünü, insanın enerjisini, bilgisini, ilişkilerini bir kaynak olarak duyumsama, anlama ve etkin bir biçimde kullanma yeteneği olarak tanımlamıştır. Bu modele göre zeka dört boyuttan oluşmaktadır.

- Duyguları Öğrenmek: Duyguları öğrenmek, duyguları tanımak ve duygusal dürüstlük, farkında olma, geri bildirim, sezgi, sorumluluk ve ilişki aracılığıyla bir kişisel etkinlik ve güven ortamı sağlar.
- Duygusal Zindelik: Güvenilirlik ve inanılabilirliği arttırarak duyguları tanımada pratiklik ve bağışlanmayı sağlayan duygusal zindelik, güveni sağlar, çatışmaları dinleyip yönetme becerisini arttırır.
- Duygusal Derinlik: Duygusal derinlik bireyin sorumluluk ve dürüstlüğü, vicdanına kulak vermesini ifade eder. Duygusal derinlikle yaşamı uyumlu hale getirmek mümkündür.
- Duygusal Simya: Duygusal simyada sorunlara çözüm önerileri geliştirilerek yaratıcılık desteklenir. Sorunlar fırsata çevrilir. (Gürsoy, 2016)

2.14. Duygusal Zeka Kavramının Gelişimi

İnsan aklının sınırlarına ulaşılabilmesi adına yapılan araştırmaların sonucuna rağmen hala gidilecek çok yol olduğunun görülmesi, duygusal zeka kavramının çıkış noktasıdır. Duygu ve zeka kavramlarının bir araya geldiğinde ortaya çıkan birey davranışlarını incelemiş ve duygusal zekanın birey üzerindeki etkinliğine dair tespitlerde bulunmuşlardır. (Süslü, 2016) Duyguların insan hayatında çok önemli bir yeri vardır. Duygular zekanın tamamlayıcısı durumundadır.

Duygusal zeka yetenekleri çocuklara öğretilir ve bu sayede genetik piyangodan çıkan entelektüel potansiyeli daha iyi kullanma şansına sahip olurlar. Öğrenilen duygusal dersler çocukların duygusal devrelerini şekillendirebilir. Duygusal yetenekler sabit değildir, öğrenilebilir ve geliştirilebilirler. İnsanlar, canlı türleri arasında beyni en geç olgunlaşan canlılardır. Çocuklukta beyin her alanı farklı bir hızda gelişir. Ergenlik dönemi bu süreçte çok önemlidir. Duygusal yaşantı için hayati önem taşıyan beyin bölümleri olgunlaşması en uzun süren bölümlerdir. Duygusal alan erken çocuklukta gelişirken, limbik sistem ergenlikte olgunlaşır. Frontal loblar ise geç ergenlikte gelişmeye devam ederler. Frontal loblar anlamın, becerikli tepkilerin ve duygusal özdenetimin merkezidirler. Yaygın kaniya göre bireyin IQ'su belirli bir yaşa kadar gelişim gösterirken, duygusal zeka yaşam boyu gelişmeye devam edebilir. Duygusal öğrenme yaşam boyu sürer. İleriki yıllarda duygusal zeka eğitimde daha çok yer kaplayacak gibi görünmektedir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre; duygusal zeka okul ortamında eğitim ile geliştirilebilir ve akademik performansla pozitif ilişkilidir. EQ derecesinin gelişiminin cinsiyet ve ırk gibi değişkenlerden etkilenmemesi ilginçtir ve kalıttan büyük ölçüde bağımsız olması, gelişiminin hayat boyu sürebilmesi duygusal zekayı, araştırmalar için çarpıcı bir konu haline getirmiştir. (Bender, 2013) Akademik performansın tamamlayıcısı olan duygusal zeka, insan ilişkileri açısından da çok önemlidir. Duygusal zeka günümüzde, iş hayatında, çalışanlarda ve daha çok yöneticilerde aranan bir özellik durumundadır.

Örgütlerin gelişme sürecinde mekanik örgüt anlayışından, içinde çalışanların da duygularının olduğu ve bu duyguların üretim sürecini etkilediği anlayışına doğru gidilmektedir. Bu süreçte ortaya çıkan örgütlerin ilk amacı nitelikli ürün üretmektir. İkinci amaç ise çalışanların gereksinimlerini karşılamaktır. Birinci amaç ekonomi ile

ilgiliyken ikincisi insan ilişkilerine yöneliktir. Örgüt içinde insan ilişkilerini geliştirebilmek için, en alt düzey çalışanlardan en üst düzeye kadar, çalışanlarda bazı yönetsel becerilerin olması gerekmektedir. Bu beceriler teknik iş becerileri, planlama ve insan ilişkileri becerilerinden oluşmaktadır. Özellikle yönetici konumundaki çalışanlar için insan ilişkileri ve planlama becerileri çok önem taşımaktadır. Örgüt yaşamında başarı için salt teknik beceriler yetersizdir. Sadece bilişsel zeka düzeyi yüksek insanların iyi ilişkiler kurmada yetersiz olduğu ve bu durumun örgütsel etkinliği olumsuz etkilediği söylenebilir. Sadece teknik becerilerini geliştirmiş birini zeki olarak adlandırmak pek mümkün değildir. Artık bireyin, teknik becerilerinin yanında planlama becerilerini ve insan ilişkilerini de geliştirmesi zorunlu hale gelmiştir. (Titrek, 2007)

2.15. Duyusal Zekanın Gelişimini Etkileyen Faktörler

Zeka, biyolojik ve çevresel birçok faktörden etkilenmektedir. Bunlar anne karnındaki ve doğum sırasındaki etkenler, ateşli hastalıklar, travmalar, eğitim ve ailenin sosyo-ekonomik düzeyi gibi etkenler olabilir. Yapılan araştırmalara göre duygusal zekanın gelişiminde en önemli faktörler; yaş, cinsiyet ve ailedir.

- ✓ Yaş: Duyusal zeka gelişmeye bebeklikten itibaren başlar. Araştırmalar, altı aydan küçük bebeklerin zevk, öfke ve rahatlık gibi daha az özelleşmiş duyguları, altı aydan büyük bebeklerin ise korku, kızgınlık ya da sevinç gibi duyguları yaşayabildiklerini ortaya koymuştur. Çalışmalar iki-üç yaş çocuklarının duyguları tanıyabildiklerini ve yüz ifadelerinden anlayabildiklerini göstermektedir.
- ✓ Cinsiyet: Duyusal zeka konusunda üzerinde durulan bir diğer konu da cinsiyettir. Araştırmalara göre kadınların duygusal zeka düzeyleri erkeklerin duygusal zeka düzeylerinden yüksektir. Aileler kız ve erkek çocuklarına farklı şekilde davranmakta ve onları farklı duygusal yaklaşımlarla eğitmektedirler. Kız ve erkek çocukları severken kullanılan sesler ve kelimeler farklıdır. Kız ve erkeklere verilen duygularla başa çıkma dersleri de çok farklıdır. Bir araştırma, anne-babaların kız çocuklarla, erkek çocuklarından daha fazla konuştuklarını saptamıştır. Duygularını ifade etmek için yeterince teşvik görmeyen erkek çocuklar, kendi ve başkalarının duygularını anlamada zorluk çekmektedirler.

- ✓ Aile Ortamı: Çocuğun yetiştiği ortam ve anne-babanın kişilikleri de çocuğun duygusal zeka gelişiminde önemli bir role sahiptir. Aile içindeki iletişim becerileri, anne-babanın duygu ifadesi ve empati yeteneği, kelime hazinesi ve kelimelerindeki duygusal nitelik, anne-babanın çocuğun yanında nasıl davrandığı, olayları değerlendirme şekilleri ve duygusal tepkileri, çocuğun duygusal zeka gelişiminde çok önemlidir. Aile, içinde duygusal derslerin verildiği bir okuldur. Bu dersler çocuğa anne-babanın sadece doğrudan söyleyerek değil, duygularını ifade ediş şekilleriyle ve aralarındaki etkileşimle de verilir.

2.16. Duygusal Zekanın Eğitim-Öğretim Alanına Etkileri

Duygusal zekanın geliştirilebilir bir alan olması, ona özel bir önem yüklemektedir. Bu bağlamda eğitim-öğretim ortamları, zekanın geliştirilebilir boyutları olduğu gerçeğine göre düzenlenebilir. Bulgular, zekanın geliştirilebilir olduğunu göstermektedir. beyindeki nöronların yeni öğrenmelere tepki vererek çoğalması ve aralarında yeni bağlantılar oluşması dikkate değer bulgular arasındadır. IQ'nun tek başına yetmediği kabul edilerek, okullarda eğitimin bu gerçek göz önünde bulundurularak düzenlenmesi gerekmektedir. Son 20 yıl içerisinde, biliş ve sosyal işlemlere dair yapılan araştırmalarla, duyguların öğrenme üzerindeki etkisini araştıran çalışmalar birleştirilmiştir. Araştırmalara göre duygular, öğrenme sürecinde çok önemli bir rol oynarlar. Peki duygular öğrencilerin akademik performansında önemli midir? Akademik performans ile duyguları yönetme ve değerlendirme becerisi arasında bir ilişki var mıdır? Araştırmalar akademik başarıyla duygusal zeka arasında bir ilişki olduğu iddiasını desteklemektedir. (Bender, 2013) Öğrenme süreci duygulardan bağımsız düşünülemez.

Beynin nasıl çalıştığının ve nasıl öğrendiğinin araştırılması, beyin temelli öğretime yönelik çalışmaların başlamasına ve eğitime yönelik faaliyetlere hız kazandırmıştır. Beyin temelli öğretim, bireyin beyninin mesajları nasıl işlediğine ve yorumladığına, depoladığına ve onları nasıl çağırdığına dikkat ederek işlerlik kazanır. Bireyin öğrenme isteksizliği beyne bağlanamaz. Öğrenme beyin birinci fonksiyonudur. Hiç öğrenim yapılmazsa, birey engellenmiş hisseder. Öğrenme kişisel bir tecrübedir ve zihinle, uyarıcıları düzenlemek için eşsiz örnekler geliştirirler. Tüm öğrenciler eşsizdir ve bununla birlikte duygu ve hareket gibi ortak paydaları bulunur. Bu ortak

paydaların göz önüne alındığı öğrenme ortamları, öğrenmeyi daha kolay ve kalıcı hale getirecektir. Öğrenme duygulardan bağımsız gelişemez. Eğitimciler öğrenciler için, kültürel farklılıkların, dil engellerinin, kelime bozukluklarının farkında olmalıdırlar ve utanç, korku, tedirginlik ve küçük düşürme gibi unsurlardan uzak bir ortam yaratmalıdırlar. Duyguların eğitim için önemi ve öğrenmede oynadıkları etkin rol göz önünde bulundurulduğunda, eğitimde bu durumdan nasıl yararlanılabileceği üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur. Duygusal zekayı eğitimin bir parçası haline getirmenin yolları aranmalıdır. Duygusal zeka eğitimi meslek seçimi için de faydalı olabilir. Bu yüzden ilköğretim ikinci kademe ve lise son sınıf öğrencilerinin böyle bir eğitim almalarının faydalı olacağı söylenebilir. (Bender, 2013) Duygusal zeka öğrenci için olduğu kadar öğretmen için de önemlidir.

Eğitimde öğretmenin rolü büyüktür. Çünkü öğretmenlerin duygusal becerilerini öğrencilere aktarma yetileri değişkenlik gösterebilir ve duygusal becerilerden yoksun olan eğitimcilerin öğrencileri, duygusal becerileri gelişmiş eğitimcilerin öğrencilerinin gerisinde kalabilirler. EQ'su yüksek olan öğretmenler duygusal becerileri, öğrencilere etkili yollarla öğretebilmektedirler. Öğretmenlerin duygusal davranış modelleri ile, çocuğun duygusal gelişiminde büyük önem taşıdığı söylenebilir. Çalışmalar EQ'nun okullarda öğretilirliğini gösterse de EQ yeteneklerinin geliştirilmesinde kayda değer bir program bulunmamaktadır. EQ becerilerinin okul temelli öğretim üzerine etkilerine ilişkin çok fazla şey bilinmemektedir. (Bender, 2013)

2.17. İlgili Araştırmalar

Ulutaş (2005) anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarının duygusal zekalarına duygusal zeka eğitiminin etkisini incelemiştir. Araştırma tesadüfi olarak seçilen 120 çocuktan oluşmuştur. Çocukların 40'ı deney grubu, 40'ı placebo kontrol grubu ve 40'ı kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Deney grubuna eğitim verilmiş, placebo kontrol grubuna placebo eğitim durumları uygulanmış, kontrol grubuna ise eğitim verilmemiştir. Araştırma sonucunda deney grubunun duygusal zekalarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. (Ulutaş, 2005)

Özbiçer (2018) duygusal zekanın geliştirme programının, ergenlerin duygusal zeka ve yaşam doyumu düzeylerine etkisini incelemiştir. Araştırma onuncu ve on birinci sınıfa devam eden lise öğrencilerinden, 48'i deneysel kısımda toplam 346 öğrenci ile

gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen Formu, Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği, Kişisel Bilgi Formu ve yarı yapılandırılmış Görüşme Formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, geliştirilen duygusal zeka programının ergenlerin duygusal zeka düzeylerini anlamlı derecede arttırdığı kaydedilmiştir. (Özbiçer, 2018)

Gürsoy (2016) duygusal zeka eğitim programının ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin duygusal zeka, empatik beceri ve davranış problemleri düzeylerine etkisini incelemiştir. Araştırmada 7-13 Yaş Duygusal Zeka Ölçeği, Gözden Geçirilmiş Davranış Problemleri Kontrol Listesi ve Temel Empati Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçekler deney ve kontrol gruplarına ön-test ve son-test şeklinde uygulanmıştır. Araştırma sonucunda duygusal zeka beceri eğitim programına katılan öğrencilerin duygusal zeka, empati, davranış problemleri düzeylerinde anlamlı farklılıklar geliştiği bulunmuştur. (Gürsoy, 2016)

Coşkun (2018) stres kaynakları, duygusal zeka ve stresle başa çıkma arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Bingöl'de üç kamu kurumunda çalışan 158 çalışan ve internet üzerinden anket yapılan 94 kişiden oluşmaktadır. Araştırmada Stres Kaynakları Ölçeği, Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği, Kısa Form ve Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre çalışanlarda duygusal zeka azaldığında stresle başa çıkmadan kaçınıldığını, duygusal zeka arttıkça stresin oluşmasına neden olan durumların kaynağına inilip sorunun çözüldüğü söylenebilir. (Coşkun S. , 2018)

Aydın (2017) konservatuvar ortaokul ve lise bölümü müzik öğrencilerinin müzik performans kaygı düzeyleri ile duygusal zeka düzeylerinin seçilen çeşitli bağımsız değişkenlerle ilişkisini araştırmıştır. Araştırmaya farklı illerde bulunan 10 devlet üniversitesinden 587 kız ve 253 erkek olmak üzere toplam 840 kişi katılmıştır. Araştırmada Kenny Ergenler için Müzik Performans Kaygı Ölçeği ve Ergenler için Duygusal Zeka Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmadan sonucuna göre müzik performans kaygısının cinsiyet, enstrüman, sınıf, başarı durumu, günlük çalışma süresi ve ilk performans yaşı değişkenleri ile arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür. Öğrencilerin duygusal zeka düzeylerinin yaş ve sınıf düzeyi değişkenleri arasında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Öğrencilerin müzik performans kaygıları ve

duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki görülmemiştir. (Aydın B. , 2017)

Öner (2018) Gençlik hizmetleri ve spor il müdürlüğü çalışanlarının öğrenilmiş güçlülük ve duygusal zeka düzeylerini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 57 kadın ve 218 erkek olmak üzere toplam 275 kişiden oluşmaktadır. Araştırmanın sonucunda öğrenilmiş güçlülük düzeyinin eğitim ve istihdam durumu değişkenine göre, duygusal zeka düzeyinin eğitim değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır. Duygusal zeka düzeyinin ise, öğrenilmiş güçlülük düzeyini anlamlı şekilde yordadığı bulunmuştur. (Öner, 2018)

Aydın (2017) duygusal zeka ve stres yönetimi ilişkisini incelemiştir. Araştırma 80 öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Ravuen Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği ve Stres Yönetim Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmanın analizleri SPSS 21 Paket Programı kullanılarak yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin duygusal zeka özellikleri ile stres yönetimi stilleri arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. (Aydın H. , 2017)

Canbolat (2017) okul öncesi dönem çocuklarının sosyal beceri ve problem davranışları ile ebeveynlerinin duygusal zeka düzeyleri ve yaşam doyumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın modeli ilişkisel taramadır. Araştırmada, Genel Bilgi Formu, Sosyal Beceri Ölçeği, Problem Davranış Ölçeği, Schutte Duygusal Zeka Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, resmi, bağımsız ve özel anaokullarına devam eden 48-72 aylık 332 çocuk ve bu çocukların ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda çocukların Sosyal Beceri Ölçeğinden aldıkları puanlar, eğitim kurumunun türü, annenin ve babanın öğrenim durumu, kardeş sayısı, çocukların cinsiyeti gibi değişkenlere göre farklılık göstermektedir. Sosyal Beceri Ölçeğinden aldıkları puanlar ile ebeveynlerinin Duygusal Zeka Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında pozitif ve anlamlı ilişki saptanmıştır, ebeveynlerin Yaşam Doyum Ölçeğinden aldıkları puanlar ile arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır. Problem Davranış Ölçeğinden alınan puanlar ile anne-babanın Yaşam Doyum Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Ebeveynlerin Yaşam Doyum Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. (Canbolat, 2017)

Coşkun (2017) ilkököl birinci kademe öğrencilerinin anne tutumu, benlik saygısı ve duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın evrenini 48 ilkököl birinci kademe öğrencisi ve 48 anne, toplam 96 kişi oluşturmaktadır. Annelere Demografik Bilgi Formu ve Ebeveyn Tutum Ölçeği, çocuklara ise Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk Ergen Formu uygulanmıştır. Araştırmada duygusal zeka ve benlik saygısı puanları arasında negatif, orta düzeyde anlamlı ilişki saptanmış, benlik saygısının ve duygusal zeka puanlarının düşük olması ilişkili bulunmuştur. Demokratik tutum ve duygusal zeka arasında pozitif ve anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. (Coşkun I. , 2017)

Demir (2018) lise öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığının duygusal zeka ile ilişkisini incelemiştir. Araştırma adana ilinde yapılmıştır. Sekiz ortaöğretim kurumdan 456 kadın ve 349 erkek olmak üzere toplamda 805 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçeği, Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen Formu ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde Anova ve Çok Değişkenli Regresyon Analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı düzeyine göre duygusal zekanın stres yönetimi, kişisel beceriler, genel ruh hali, uyum ve olumlu etki boyutlarının farklılaştığı saptanmıştır. Akıllı telefon bağımlılığı yüksek olan grubun duygusal zekanın kişisel, uyum, genel ruh hali, stres yönetimi ve olumlu etki boyutlarında puanlar daha düşüktür. Cinsiyete göre puanlarda anlamlı farklılık belirlenmemiştir. Akıllı telefon bağımlılığı ile duygusal zeka arasında negatif yönlü ilişki bulunmaktadır. (Demir, 2018)

Keleş (2018) kültürel değerler ve duygusal zekanın, iş tatmini ve çalışan performansı üzerine etkisini incelemiştir. Hizmet sektöründe faaliyet gösteren 354 kişiye bir anket çalışması yapılmıştır. Sonuçlara faktör ve güvenilirlik analizi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda kültüre değer ve duygusal zekanın iş tatminini ve çalışan performansını olumlu yönde etkilediği saptanmıştır. (Keleş, 2018)

Delikoyun (2017) üniversite öğrencilerinde duygusal zeka ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma Gaziantep Üniversitesi öğrencisi, 123 kadın ve 76 erkek olmak üzere toplam 199 üniversite öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin yaşa, sınıfa, cinsiyete, üniversitede kalınan yere, medeni duruma, anne babanın eğitim durumuna ve ailenin ekonomik durumuna göre

duygusal zekanın alt boyutları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada anket yöntemi ve Kişisel Bilgi, Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen Formu, Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizi SPSS 16.0 paket programıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda genel duygusal zeka düzeyi ile benlik saygısı arasında bir farklılık bulunamamıştır. Duygusal zekanın alt boyutlarından kişisel farkındalık boyutu ile benlik saygısı arasında negatif yönlü bir ilişki saptanmıştır. (Delikoyun, 2017)

Konak (2012) ilköğretim 6. Sınıf görsel sanatlar eğitimi ders içi etkinliklerinin öğrencilerin demokratik tutumlarına etkisini incelemiştir. Araştırma öntest sontest kontrol gruplu deneysel desen modelindedir. Araştırma İstanbul'da bir ilköğretim okulunun 6. sınıfa devam eden, 26 deney ve 26 kontrol gurubu olmak üzere toplam 52 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Kişisel Bilgi Formu ve Sınıf Ortamına İlişkin Demokratik Tutum Ölçeği uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde SPSS 17.00 paket program kullanılmıştır. Araştırmada öğrenci puanları cinsiyetlere göre bir farklılık göstermemiştir. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin babalarının eğitim durumuyla demokratik tutumları arasında bir farklılık göstermemektedir. Annelerin eğitim durumu ile grupların demokratik tutumları arasında anlamlı bir fark görünmemektedir. Ailelerin aylık gelirlerine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Deney ve kontrol gruplarının öntest sontest puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. (Konak, 2012)

Şenocak (2012) çoklu zeka kuramı tabanlı görsel sanatlar eğitimi dersine yönelik öğretmen görüşlerini incelemiştir. Araştırma belgesel tarama türünde bir araştırmadır. Araştırma Mersin'de ilköğretim okullarında görev yapan toplam 112 görsel sanatlar öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Görüşme Formu kullanılmıştır. Araştırma verileri frekans ve yüzdeler halinde tablolarda verilmiştir. Araştırma sonucunda Çoklu Zeka Kuramının görsel sanatlar eğitimi alan öğrencilerin sorumluluk, iletişim ve öğrenme becerilerine katkı sağladığını göstermiştir. Fakat görsel sanatlar dersinin kısıllığı, materyal sıkıntıları, müfredat konularının uzunluğu dolayısıyla kuram uygulanamamıştır. (Şenocak, 2012)

Metan (2007) İlköğretim okullarının birinci kademesinde görevli sınıf öğretmenlerinin müzeleri görsel sanatlar eğitimi dersinde kullanmalarına yönelik

görüşleri (Ankara ili Çankaya ilçesi örneği) araştırmıştır. Araştırma 2005-2006 öğretim yılında Ankara'da bir okulda görev yapan 60 sınıf öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda görsel sanatlar eğitimi dersine giren sınıf öğretmenlerinin müzeleri eğitim amacına uygun olarak ders etkinliklerinde kullanmadığı görülmektedir. (Metan, 2007)

Akın (2006) ilköğretim görsel sanatlar eğitiminde estetik öğretimini araştırmıştır. Araştırmada nitel ve nicel desen kullanılmıştır. Araştırmada Başarı Testi ve Tutum Ölçeği, ders etkinlik formları, ders gözlem formu ve uygulama sonu öğrenci formu kullanılmıştır. Deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Araştırmada verilerin analizi için SPSS, Excel ve Statistica paket programları kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, uygulanan ÇAĞSEY ve aktif öğrenme ile yapılandırmacı anlayışın öğrencilerin estetik tutum geliştirmesinde geleneksel yöntemle göre daha etkili bir yöntem olduğu belirtilmiştir. (Akın, 2006)

Kaya (2007) Görsel sanatlar eğitiminin zihin engelli öğrencilerin eğitime katkısını araştırmıştır. Araştırma özel eğitim öğretmenlerinin görüşleri alınarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda özel eğitim öğretmenlerinin ve zihin engelli öğrencilerin görsel sanatlar eğitiminde yeterli olmadıkları sonucuna varılmıştır. (Kaya, 2007)

Ceylan (2008) ortaöğretim 10. Sınıf düzeyinde görsel sanatlar eğitimi alan ve almayan öğrencilerin yaşadıkları çevrenin estetiğine bakış açılarını karşılaştırmıştır. Araştırma Yozgat ilinde öğrenim gören 10. Sınıf öğrencilerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma resim-iş eğitimi dersi alan 50 öğrenci ve resim-iş dersi almayan 50 öğrenci olmak üzere toplam 100 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırmada Likert Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın verileri SPSS 16.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda resim-iş eğitimi dersi alan öğrencilerin, almayan öğrencilerden, çevre estetiği bilinci konusunda anlamlı farklılıkları saptanmıştır. Görsel sanatlar eğitimi alan öğrencilerin çevre estetiği bilincine sahip oldukları düşünülmektedir. Sanat eğitiminin bireylerde çevre estetiği bilinci oluşturduğu gözlemlenmiştir. (Ceylan, 2008)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, görsel sanatlar eğitiminde bir materyal olarak kilin duygusal zeka üzerine etkisinin yarı-deneysel desenle incelendiği nicel yöntemli bir araştırmadır. Araştırma öntest-sontest kontrol gruplu deneysel model kullanılarak yapılmıştır. Araştırma modeli aşağıda belirtilmiştir.

G1 E O1 X O3

G2 E O2 O4

G1: Deney Grubu (Samsun Bil Koleji 4. Sınıf Düzeyinde Öğrenciler)

G2: Kontrol Grubu (Samsun Bil Koleji 4. Sınıf Düzeyinde Öğrenciler)

E: Eşleştirme

O1-O3: Öntest

O2-O4: Sontest

X: Uygulanan Eğitim Programı

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın Çalışma Grubu, Samsun Bil Koleji İlköğretim Okulu 4. Sınıf düzeyindeki öğrencilerden oluşmuştur. Çalışma grubu, araştırmanın başında Bil Koleji İlköğretim Okulu'ndaki 30 çocuğa uygulanan Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen Formundan aldıkları puanlara göre eşleştirilerek oluşturulmuştur. Yansız atama kriterleri olarak çocukların zeka bölümlerinin 130 ve üzeri olması ve 4. Sınıf düzeyinde olmalarına dikkat edilmiştir. Deney grubu ve Kontrol grubunda 15'er öğrenci bulunmaktadır.

3.3 Veri Toplama Araçları

Deney ve Kontrol gruplarında yer alan öğrencilere öntest, sontest ve izleme ölçümleri için Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen formu uygulanmıştır.

3.3.1. Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen Formu (EQ-i: YV)

Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği-Çocuk ve Ergen Formu, Reuven Bar-On ve James D.A. Parker tarafından 2000 yılında geliştirilmiştir. Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği: Çocuk ve Ergen Formu (EQi:YV), Bar-On'un duygusal zekayı, zekanın kişisel, sosyal ve duygusal yönleriyle ilgili olduğunu ileri sürdüğü, duygusal ve sosyal zeka modeli üzerine temellendirmiştir. Toplamda 60 maddeden oluşan bir kağıt kalem testidir ve 7-18 yaşları arasındaki çocuk ve gençlere uygulanabilmektedir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışmaları Köksal (2007) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin kapsam geçerliğini sınamak amacıyla Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen Formu, orijinal maddeleri ve önerilen Türkçe çevirileri ile birlikte, toplam 10 uzman görüşüne sunulmuştur. Denemelik ölçek formunun ilköğretim öğrencilerine uygulanmasından sonra, her madde ile ölçek puanları arasındaki korelasyonları temel alan madde analizi işlemleri yapılmıştır. Ölçekte yer alan maddelerin güvenilir sonuç verdiği görülmüştür. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları; bireylerarası alt ölçeği için .80, birey içi alt ölçeği için .62, stres yönetimi alt ölçeği için .68, uyum alt ölçeği için .85, genel ruh hali alt ölçeği için .85 ve olumlu etki alt ölçeği için .63'tür. Maddeler 4'lü likert tipinde değerlendirilmektedir. Ölçekte yer alan, 6, 15, 21, 26, 28, 35, 37, 46, 49, 53, 54 ve 58 numaralı maddeler olumsuz ifadeler oldukları için ters puanlanmaktadır. Ölçme aracının uygulama süresi ortalama 20-25 dakikadır. Ölçeğin toplam 7 alt boyutu bulunmakta ve bu alt boyutlarından yüksek puan alan bireylerin özellikleri kısaca şu şekilde ifade edilebilir (Köksal, 2007):

- ✓ Bireyiçi (Intrapersonel): Birey duygularının farkındadır ve kendi duygu ve ihtiyaçlarını ifade edebilme yeterliliğine sahiptir. Ölçekte bireyiçi alt ölçeğini kapsayan 6 madde bulunmaktadır.
- ✓ Bireylerarası (Interpersonel): Birey, kişilerarası ilişkileri kouda başarılıdır. İyi dinleyicidir, başkalarının duygularını anlamada ve takdir etmede iyidir. Ölçekte bireylerarası alt ölçeğini kapsayan 12 madde bulunmaktadır.

- ✓ Uyum (Adaptability): Birey, gerçekçi, esnek ve değişikliklerle başa çıkmada etkilidir. Gündelik problemlerle baş etmede başarılıdır. Ölçekte uyum alt ölçeğini kapsayan 10 madde bulunmaktadır.
- ✓ Stres Yönetimi (Stres Management): Birey nadiren dürtüsel davranır. Genelde sakin ve baskı altında bile iyi çalışabilir. Duygusal patlamalar yaşamaz. Ölçekte stres yönetimi alt ölçeğini kapsayan 12 madde vardır.
- ✓ Genel Ruh Hali (General Mood): olaylara karşı olumlu bakış açıları geliştirir ve bundan mutluluk duyar. İyimserdir. Ölçekte genel ruh hali alt ölçeğini kapsayan 14 madde vardır.
- ✓ Olumlu Etki (Positive Impression): Gereğinden fazla olumlu etki bırakmak isteyen bireyler bu alt testten yüksek puan almışlardır. Ölçekte olumlu etki alt ölçeğini kapsayan 6 madde vardır.
- ✓ Toplam EQ: Birey günlük ihtiyaçlarla baş etmede genellikle etkili ve mutludur.
 - Tutarsızlık (Inconsistency Index): Tüm alt ölçeklerden yüksek puan alınması, dikkatsiz ve gelişigüzel işaretlenmiş anlamına gelmektedir. (Köksal, 2007)

3.4. Programın Oluşturulması

Program toplam 8 haftalık bir eğitim programıdır. Deney ve kontrol grupları olmak üzere iki grup oluşturulup deney grubuna eğitim düzenlenmiştir. İlk dört hafta öğrencilerle temel duygular hakkında konuşulup, duyguları tanımaları sağlanmıştır ve kısaca heykel eğitimi verilmiştir. Son dört hafta ise, her hafta bir temel duygu ana tema yapılarak kil ile çalışmalar yapılmıştır. Öğrencilerden duygularını dışa vurmaları, kendilerini kil yoluyla ifade etmeleri istenmiştir. Programın başında ve sonunda iki grubu da testler uygulanmış ve aradaki farklar kontrol edilmiştir.

3.4.1. Programın Amacı

Hazırlanmış olduğum programın amacı öğrencilerin duygusal zeka düzeyini olumlu yönde etkilemektir. Kendilerini ve duygularını tanımaları ve yönlendirebilmeleri, diğer insanların duygularını tanımaları ve anlamaları, duygularını kontrol edebilmeleri ve kendilerini duygularıyla ifade edebilmeleri amaçlanmıştır.

3.5. Ölçeklerin Uygulanması, Nicel ve Nitel Verilerin Toplanması

Program toplam 30 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulama sonunda elde edilen nitel ve nicel veriler bulgular bölümünde gösterilmiştir. Her öğrenci Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen Formunu iki kez doldurmuştur. Bu ölçekten elde edilen veriler SPSS 22 paket programına yüklenmiştir. Yapılan analizlerden sonra görsel sanatlar eğitiminde bir materyal olarak kilin duygusal zeka düzeyine etkisi olup olmadığı görülmüştür.

IV. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmada ele alınan hipotezlerin test edilmesine yönelik istatistiksel işlemler sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

1. Hipotez 1: Çalışma grubunu oluşturan deney ve kontrol grubu, Bar-On Duygusal Zeka Çocuk ve Ergen Formu (EQ-i:YV) öntest puanlarında anlamlı bir fark olmayacaktır.

Bu hipotezi test edebilmek için analize başlamadan önce veriler uç değerler ve normallik sayıltısı açısından değerlendirilmiştir. İlgili veri setinde uç değere rastlanmamıştır. Normalliği değerlendirmek için yapılan Shapiro-wilk testi sonucuna göre kontrol grubu sontest (.004) puan ortalaması hariç deney grubu öntest (.518), deney grubu sontest (.772) ve kontrol grubu öntest (.156) puan ortalamalarının normallik sayıltısını $p > .05$ düzeyinde karşıladığı görülmüştür. Deney ve kontrol grubu Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen Formu (EQ-i:YV) öntest puanları üzerinde Bağımsız Gruplar T-Testi analizi yapılmış ve sonuç Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Deney ve Kontrol Grubunun Duygusal Zeka Ölçeği Öntest Puanları Karşılaştırması

Gruplar	N	Ortalama	Standart Sapma	sd	t	p
Deney Grubu	15	181,93	18,30	28	-1,698	0,101
Kontrol Grubu	15	193,53	19,08			

*P>0.05

Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin Bar-On Duygusal Zeka Ölçeğinin öntest uygulamasından almış oldukları puanların anlamlı bir şekilde farklılaşp

farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Bağımsız Gruplar T-Testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farka rastlanmamıştır. ($t=-1,698$, $p>.05$; Tablo 1).

2. Hipotez 2: Bil Koleji 4. Kademedeki öğrenim görmekte olan çocukların duygusal zekalarını geliştirmek üzere geliştirilen programın uygulandığı deney grubunun Bar-On Duygusal Zeka Çocuk ve Ergen Formu (EQ-i:YV) sontest ve öntest toplam puanları arasındaki fark puanlar dizisinin oluşturduğu ilerleme puan ortalamaları, kontrol grubunun Bar-On Duygusal Zeka Çocuk ve Ergen Formu (EQ-i:YV) sontest ve öntest toplam puanları arasındaki fark puanlar dizisinin oluşturduğu ilerleme puan ortalamalarından daha yüksektir.

Bu hipotezi test edebilmek amacıyla deney grubu Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen Formu (EQ-i:YV) öntest ve sontest puanları üzerinde Karışık Ölçümler İçin İki Yönlü Varyans Analizi Testi uygulanmış ve sonuç Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 2: Deney Grubu ve Kontrol Grubu Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Öntest-Sontest Puanları İçin Betimleyici Tablo

	Grup	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
EQ Toplam Öntest	Deney Grubu	15	181,93	18,30
	Kontrol Grubu	15	193,53	19,08
	Total	30	187,73	19,29
EQ Toplam Sontest	Deney Grubu	15	178,55	30,86
	Kontrol Grubu	15	190,42	19,04
	Total	30	184,48	25,91

Tablo 2'de görüldüğü gibi, Bar-On Duygusal Zeka Testi Çocuk ve Ergen Formu (EQ-i:YV) toplam EQ puanları son test aritmetik ortalamaları öntest aritmetik ortalamalarından düşüktür.

Tablo 3: Deney Grubu ve Kontrol Grubu Duygusal Zeka Ölçeği Öntest-Sontest Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Yapılan Karışık Ölçümler İçin İki Yönlü Varyans Analizi Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı		Açıklanan Varyans	df	Kareler Ortalaması	F	Sig.
EQ Toplam Öntest EQ Toplam Sontest *	Sphericity Assumed	0,289	1	0,289	0,001	0,973
Deney Grubu Kontrol Grubu						
p<0.001						

Deney ve Kontrol Grubunu oluşturan öğrencilerin duygusal zeka ölçeğinden aldıkları öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını test etmek için yapılan Karışık Ölçümler İçin İki Yönlü (Faktörlü) Varyans Analizi Testi sonucunda, sıra ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. (F (1-28): 0,001, p<0.01). Grup-ölçüm ortak etkisi, deney grubunun puan artışı ile kontrol grubunun puan artışı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir. Bu uygulamada grubun ölçme üzerindeki etkisi anlamsızdır. Programın uygulamaları sonunda deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin duygusal zeka puanlarında anlamlı bir artış gözlenmemiştir. (Tablo. 3).

Eğitim programı toplam 8 hafta sürmüştür ve programın başlangıcında tüm öğrencilere Baron Duygusal Zeka Çocuk ve Ergen formu uygulanmıştır. Program sadece deney grubu öğrencilerine uygulanmıştır. Program her hafta 1 ders saati yani 40 dakika kadar sürmüştür. İlk 4 hafta öğrencilerle tanışılmış, sanat eğitimi, duygular, heykel hakkında konuşulmuş ve öğrenciler son 4 hafta yapılacak olan etkinlikler için hazırlanmıştır. Son 4 hafta ise öğrencilere kil verilmiş ve her hafta bir temel duygu ana tema yapılarak öğrencilerin bu duyguları somutlaştırması istenmiştir. Programın sonunda tekrar tüm öğrencilere Bar-On Duygusal Zeka Çocuk ve Ergen formu uygulanmıştır.

1. Hafta

Tüm öğrencilere Bar-On Duygusal Zeka Çocuk ve Ergen Formu uygulanmıştır. Kalan sürede öğrencilere programın içeriğinden bahsedilmiş ve öğrenciler süreç hakkında bilgilendirilmiştir.

2. Hafta

Öğrencilerle Sanat eğitimi hakkında konuşulmuş ve almış oldukları Görsel Sanatlar Eğitimi dersi hakkındaki fikirleri sorulmuştur.

3. Hafta

Öğrencilerle kil ve heykel hakkında konuşulmuştur. Heykel eğitiminin temel disiplinlerinden bahsedilmiş ve temel kavramlar basit bir şekilde tanımlanmıştır.

4. Hafta

Öğrencilerle genel anlamda duygular hakkında ve 4 temel duygu olan Sevinç, Öfke, Korku ve Üzüntü hakkında konuşulmuştur. Bu duyguları nasıl dışavurdukları hakkında sorular sorulmuş ve öğrenciler yanıtlamışlardır. Bu noktada duyguları Sanat yoluyla dışavurmanın faydaları hakkında öğrenciler bilgilendirilmiştir.

5. Hafta

Dört temel duygudan biri olan Sevinç haftanın ana teması yapılarak öğrencilerden bu duyguyu kil ile somutlaştırmaları istenmiştir. Örnek fotoğraf Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 5: Sevinç duygusunun ana tema yapıldığı haftada bir öğrencinin yaptığı kalp.

6. Hafta

Dört temel duygudan biri olan Öfke haftanın ana teması yapılarak öğrencilerin bu duyguyu somutlaştırmaları istenmiştir. Örnek fotoğraf Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 6: Öfke duygusunun ana tema yapıldığı haftada bir öğrencinin yaptığı mezar

7. Hafta

Dört temel duygudan biri olan korku haftanın ana teması yapılarak öğrencilerden bu duyguyu somutlaştırmaları istenmiştir. Örnek fotoğraf Şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 7: Korku duygusunun ana tema yapıldığı haftada bir öğrencinin yaptığı hapisane.

8. Hafta

Dört temel duygudan biri olan üzüntü haftanın ana teması yapılarak öğrencilerden bu duyguyu somutlaştırmaları istenmiştir. Örnek fotoğraf Şekil 4’te gösterilmiştir.

Şekil 8: Üzüntü duygusunun ana tema yapıldığı haftada bir öğrencinin yaptığı kırık kalp.

V. BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

- ✓ Deney ve Kontrol gruplarının Bar-On Duygusal Zeka Ölçeğinin öntest sonuçlarından aldığı puanların arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmamıştır.
- ✓ Deney ve Kontrol gruplarının Bar-On Duygusal Zeka Ölçeğinin sonuçlarından aldığı sontest puanlarının toplamı öntest puanlarından düşüktür.
- ✓ Program uygulamaları sonunda deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin duygusal zeka puanlarında anlamlı bir artış gözlenmemiştir.

Bu araştırmada, Bil Koleji 4. düzeyde eğitim görmekte olan ilköğretim öğrencilerinin duygusal zekalarını geliştirmek amacıyla bir eğitim programı hazırlamak ve bu araştırmanın etkililiğini Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen Formu ile sınamak hedeflenmiştir. Bu amaç doğrultusunda, Bil Koleji 4.düzye eğitim görmekte olan 30 öğrenci 15 deney, 15 kontrol grubu olmak üzere eşleştirilmiştir. Deney ve Kontrol gruplarını oluşturmak için Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen Formu öntest olarak kullanılmıştır. İstatistiksel homojenliği sağlayabilmek için deney ve kontrol grubuna katılacak deneklerin belirlenmesinde Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen Formundan alınan puanların ve EQ skorlarının normal dağılım göstermesine dikkat edilmiştir. Bu hipotez Bağımsız Gruplar için T-Testi analizi uygulanarak test edilmiş, deney ve Kontrol gruplarının Bar-On Duygusal Zeka Ölçeğinin öntest sonuçlarından aldığı puanların arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Seçim işlemlerinin sonrasında görsel sanatlar eğitiminde kil kullanımına yönelik hazırlanan 8 oturumluk eğitim programı deney grubunda yer alan öğrencilere uygulanmaya başlanmıştır.

Eğitim oturumları Bil Koleji İlköğretim okulunda, haftada 1 kere yapılmış ve 2 ayda eğitim tamamlanmıştır. Eğitim oturumları ortalama 50 dakika sürmüştür.

Eğitim oturumlarının tamamlanmasının ardından deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilere Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen Formu son test uygulamaları tekrarlanmıştır. Alınan sonuçlar veri girişi işlemleriyle kodlanarak SPSS 22 Paket Programı ile Bağımsız Gruplar T-Testi ve Karışık Ölçümler İçin İki Yönlü (Faktörlü) Varyans Analizi Testi teknikleri uygulanarak incelenmiştir.

Görsel sanatlar eğitimi dersinde bir materyal olarak kil kullanmanın, duygusal zeka düzeyini arttırmaya yönelik etkisinin incelendiği yarı deneysel düzeneğe sahip bu araştırmanın sonucunda, programın etkililiğini sınamak için uygulanan Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen Formu öntest ve son test ölçümlerinde programa katılan deneklerin puanlarının başlangıçtaki puanlarına ve bu programa katılmayan deneklerin puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir artış göstermediği görülmüştür. Bu sonuç doğrultusunda, “geliştirilen programın duygusal zekayı geliştireceği” hipotezini doğrulayacak istatistiksel sonuçlar elde edilememiştir. Hazırlanan eğitim programının duygusal zekanın gelişimi üzerinde etkililiğine dair hipotezimizi destekleyici sonuçlar elde edilememiştir.

5.2. Tartışma ve Öneriler

Bu araştırma sonucunda, hazırlanan Duygusal Zeka Eğitim Programının ilköğretim 4. Kademe öğrencilerinin duygusal zeka düzeylerine anlamlı bir etkisi olmadığı saptanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulguların, ileride yapılacak araştırmalara katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte araştırmanın bazı kısıtlılıkları bulunmaktadır.

- ✓ Araştırmayı yürütmek üzere seçilmiş örneklem grubuna dahil olan katılımcı sayısının(n=30) az olması ve sadece bir okul öğrencilerinden oluşması örneklemimizin Evreni temsil etme gücünü düşürmekte, elde edilen istatistiksel sonuçların güvenilirliği ve genellenebilirliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Daha sonra yapılacak olan araştırmalarda katılımcı sayısının fazla olmasının

elde edilen istatistiksel bulguların Evreni temsil etme gücünü olumlu yönde etkileyeceği düşünülmekte ve tavsiye edilmektedir.

- ✓ Araştırmada dört hafta teorik ve dört hafta pratik toplamda sekiz haftalık eğitimin yeterli olmadığı düşünülmektedir. Eğitimin en az bir döneme çıkartılmasının araştırmanın geçerliliği açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.
- ✓ Araştırmada veri toplamak için sadece Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen Formunun kullanılması yeterli olmamış olabilir. Duygusal zekanın geniş kapsamlı bir değişken olması nedeniyle daha kapsamlı bir çalışma yapılabilir ve ölçekler çeşitlendirilebilir. Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk ve Ergen Formuna eşdeğer başka bir ölçek de kullanılırsa araştırmanın güvenilirliği açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.
- ✓ Araştırmaya katılan öğrencilerin seçimi ilköğretim 4. Kademe öğrencilerinden tesadüfi bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılacak öğrenciler seçkisiz yolla saptanabilir. Duygusal zeka ölçeğinden önce öğrencilere Kişisel Bilgi Formu vb. formlar uygulanır ise araştırmanın verimliliğinin artabileceği düşünülmektedir.
- ✓ Yarı deneysel desenle tasarlanmış bu araştırma modelinde sekiz haftalık eğitim sürecinde meydana gelebilecek diğer olayların, yani bağımsız değişken dışındaki faktörlerin performans üzerindeki olası etkileri kontrol altına alınamamıştır. Daha sonra yapılacak olan çalışmalarda tam deneysel bir araştırma modeli ile bu çalışmanın yürütülmesinin, karıştırıcı değişkenlerin elimine edilmesinin, sonuçların güvenilirliğini arttıracacağı düşünülmektedir.
- ✓ Sanat eğitimin duygusal zeka düzeyi üzerine etkileri yapılan pek çok araştırmayla ortaya konulmuştur. Henüz okullarda uygulanan bir duygusal zeka eğitim programı olmaması nedeniyle, duygusal zeka eğitiminin en önemli kaynağı olan görsel sanatlar eğitimi derslerinde bu konuya ağırlık verilmeli, çocukların duygusal zeka düzeyine olumlu etki edebilecek iki ve üç boyutlu uygulamalar arttırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akın, N. O. (2006). *İlköğretim görsel sanatlar eğitiminde estetik öğretimi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Altunbaş, T. (2018). *Duygusal zeka programının öğrencilerin duygusal zeka, atılgan, saldırgan ve çekingen davranışlarına etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Ayaydın, A. (2015). *Çoklu zeka tabanlı görsel sanatlar eğitimi*. Ankara: Nobel Akademik.
- Aydın, B. (2017). *Konservatuvarda ortaokul ve lise düzeyinde öğrenim gören müzik öğrencilerinin müzik performans kaygı düzeyleri ile duygusal zeka düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, İzmir.
- Aydın, H. (2017, Mart). *Duygusal zeka (EQ) ve stres yönetimi ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bender, M. T. (2013). *Duyguların izinde sanatsal yaratma*. Ankara: Nobel Akademik.
- Buyurgan, S., ve Buyurgan, U. (2001). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Canbolat, N. A. (2017, Mayıs). *Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal beceri ve problem davranışları ile ebeveynlerinin duygusal zeka düzeyleri ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı, Ankara.
- Ceylan, G. (2008). *Ortaöğretim 10. sınıf düzeyinde görsel sanatlar eğitimi alan ve almayan öğrencilerin yaşadıkları çevrenin estetiğine bakış açılarının karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Anabilim Dalı, Ankara.
- Coşkun, I. (2017). *İlkokul birinci kademe öğrencilerinin anne tutumu, benlik saygısı ve duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Coşkun, S. (2018). *Stres kaynakları, duygusal zeka ve stresle başa çıkma arasındaki ilişkiler*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Bolu.
- Cormier, S., ve Hackney, H. (2013). *Psikolojik danışma stratejiler ve müdahaleler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çelik, S. (2013, Ocak). *Ortaöğretim görsel sanatlar eğitimi dersinde konu seçiminin sınırlandırılmasının öğrenci başarısına etkisi (Atatürk anadolu lisesi örneği)*.

- Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Delikoyun, D. (2017). *Üniversite öğrencilerinde duygusal zeka ve benlik saygısı arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Gaziantep.
- Demir, S. (2018). *Lise öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığının duygusal zeka ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana.
- Gürsoy, E. (2016). *Duygusal zeka eğitim programının ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin duygusal zeka, empatik beceri ve davranış problemleri üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Samsun.
- Gem, Z. (2018). *Duygu farkındalığı ve duygu mitlerine yönelik ölçüm araçlarının ve duygu düzenlemeye yönelik bütünsel bir müdahale programının geliştirilmesi: Bir ön değerlendirme*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir.
- Goleman, D. (2016). *İşbaşında duygusal zeka*. İstanbul: Varlık.
- Goleman, D. (2018). *Duygusal zeka neden IQ'dan daha önemlidir*. İstanbul: Varlık.
- Köksal, A. (2007). *Üstün zekalı çocuklarda duygusal zekayı geliştirmeye dönük program geliştirme çalışması*. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, İstanbul.
- Kırıçoğlu, O. T. (1991). *Sanatta eğitim. Görmek-anlamak-yaratmak*. Ankara: Ütopya.
- Kaya, S. Ü. (2007). *Görsel sanatlar eğitiminin zihin engelli öğrencilerin eğitimine katkısı (Özel eğitim öğretmenlerinin görüşleri üzerine bir araştırma)*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Kehnemuyi, Z. (1995). *Çocuğun görsel sanatlar eğitimi*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Keleş, A. (2018). *Kültürel değerler ve duygusal zekanın, iş tatmini ve çalışan performansı ve üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Gebze Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Strateji Bilimi Anabilim Dalı, Gebze.
- Koçyiğit, M. (2016). *Etkili iletişim ve duygusal zeka*. Konya: Eğitim.
- Konak, A. (2012). *İlköğretim 6. sınıf görsel sanatlar eğitimi ders içi etkinliklerinin öğrencilerin demokratik tutumlarına etkisi*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Meryem Çelik, ve Ayşenur Yazar. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan sanat etkinliklerinde kullanılan yoğurma maddelerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Atatürk üniversitesi, Güzel sanatlar fakültesi dergisi*, 46.
- Metan, E. (2007). *İlköğretim okullarının birinci kademesinde görevli sınıf öğretmenlerinin müzeleri görsel sanatlar eğitimi dersinde kullanmalarına yönelik görüşleri (Ankara ili çankaya ilçesi örneği)*. Yüksek Lisans Tezi.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.

- Orğun, R. (2016). *Ortaöğretim kurumlarında görsel sanatlar eğitiminin yapıldığı fiziki mekanların değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Van.
- Öner, N. (2018). *Gençlik hizmetleri ve spor il müdürlüğü çalışanlarının öğrenilmiş güçlülük ve duygusal zeka düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Antalya.
- Özbiçer, S. M. (2018). *Duygusal zeka geliştirme programı'nun ergenlerin duygusal zeka ve yaşam doyumu düzeylerine etkisi: Deneysel bir çalışma*. Doktora tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana.
- Özsoy, V. (2004). *Görsel sanatlar eğitimi. Resim-iş eğitiminin tarihsel ve düşünsel temelleri*. Ankara: Gündüz eğitim.
- Özsoy, V., ve Alakuş, A. O. (2009). *Görsel sanatlar eğitiminde özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Süslü, S. B. (2016). *Duygusal zeka ve örgütsel stres: örgütlerde hemşirelerin duygusal zeka becerileri ve stresle başa çıkma düzeyleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul.
- San, İ. (2019). *Sanatlar, eğitim ve kültür*. İstanbul: Yeni İnsan.
- Sarılmışer, P. (2014, Nisan). *Görsel sanatlar eğitiminde araç-gereç çeşitliliğinin çocuğun sanatsal gelişimine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Şenocak, E. (2012). *Çoklu zeka kuramı tabanlı görsel sanatlar eğitimi dersine yönelik öğretmen görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Tilki, R. (2018). İlköğretim Sanat Eğitiminde Bir Malzeme Olarak Kilin ÜÇ Boyutlu Düşünebilme Ve Yaratıcılığa Katkısı. *Jass Studies-The Journal Of Academic Social Science Studies*, 195-206.
- Titrek, O. (2007). *Iq'dan Eq'ya duyguları zekice yönetme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Topcu, A. K. (2008). *Görsel sanatlar eğitiminde bir öğretim yöntemi olarak yaratıcı drama*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Konya.
- Ulutaş, İ. (2005). *Anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarının duygusal zekalarına duygusal zeka eğitiminin etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uslu, Y. (2017, Temmuz). *Mersin üniversitesi öğrencilerinin duygusal dikkat, duygusal netlik ve duygusal onarım düzeyleri ile benlik saygısı, sosyal kaygı ve depresyon düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yüksek Lisans

Tezi. Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri
Anabilim Dalı, Mersin.

Yılmaz, M. (1999). *Heykel sanatı*. Ankara: İmge Kitabevi.

Yılmaz, M. (2010). *Görsel sanatlar eğitiminde uygulamalar*. Ankara: Gündüz
Eğitim.

EKLER

Ek-1: Etik Kurul Kararı

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
29.01.2019	1	2019 - 27

KARAR NO: 2019 - 27
Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Bülent EROL'un Prof. Dr. Sevgi KOYUNCU danışmanlığında "İlköğretim Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinde Bir Materyal Olarak Kilin Duygusal Zeka Düzeyi Üzerine Etkisi" isimli yüksek lisans tezine ilişkin anket, gözlem, bilgisayar ortamında test uygulamak ve Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği (Çocuk ve Genç Formu) çalışmalarını içeren 4985 sayılı dilekçesi okunarak görüşüldü.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Bülent EROL'un Prof. Dr. Sevgi KOYUNCU danışmanlığında "İlköğretim Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinde Bir Materyal Olarak Kilin Duygusal Zeka Düzeyi Üzerine Etkisi" isimli yüksek lisans tezine ilişkin anket, gözlem, bilgisayar ortamında test uygulamak ve Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği (Çocuk ve Genç Formu) çalışmalarının kabulüne oy birliği ile karar verildi.

Ek-2: Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği Çocuk Ergen Formu

YÖNERGE: Her cümleyi okuyun ve sizi en iyi tanımlayan cevabı seçin. 4 olası cevap vardır. 1=Beni çok az tanımlıyor; 2=Beni biraz tanımlıyor; 3=Beni genellikle tanımlıyor ;4=Beni çok tanımlıyor. ÇOĞU YERDE ÇOĞU ZAMAN nasıl hissettiğinizi, düşündüğünüzü veya nasıl davrandığınızı belirtin. Her cümle için sadece için sadece ve sadece bir tane cevap seçin ve sizin cevabınıza uyan numarayı daire içine alın. Örnek olarak; eğer cevabınız "Beni biraz tanımlıyor" ise o cümle ile aynı kutucukta olan 2 numarayı daire içine alın.

Doğum Tarihi: ___/___/___ Cinsiyet:E K Sınıf: _____ Tarih: ___/___/___

	1 Beni çok az tanımlıyor	2 Beni biraz tanımlıyor	3 Beni genellikle tanımlıyor	4 Beni çok tanımlıyor
1. Eğlenmekten hoşlanırım.	☐	☐	☐	☐
2. Diğer insanların nasıl hissettiklerini anlamada başarılıyım.	☐	☐	☐	☐
3. Üzüntülü olduğumda soğukkanlılığımı koruyabilirim.	☐	☐	☐	☐
4. Mutluyum.	☐	☐	☐	☐
5. Diğer insanların başına gelenleri önemserim.	☐	☐	☐	☐
6. Öfkemi kontrol etmek benim için zor.	☐	☐	☐	☐
7. İnsanlara nasıl hissettiğimi söylemek kolaydır.	☐	☐	☐	☐
8. Tanıştığım herkesten hoşlanırım.	☐	☐	☐	☐
9. Kendimden emin olduğumu hissederim.	☐	☐	☐	☐
10. Genellikle diğer insanların ne hissettiğini anlarım.	☐	☐	☐	☐
11. Soğukkanlılığımı nasıl koruyacağımı bilirim.	☐	☐	☐	☐
12. Zor soruları cevaplarken farklı yollar kullanmayı denerim.	☐	☐	☐	☐
13. Yaptığım birçok şeyin iyi sonuçlanacağını düşünürüm.	☐	☐	☐	☐
14. Başkalarına saygı gösterebilirim.	☐	☐	☐	☐
15. Her şeye gereğinden çok üzülürüm.	☐	☐	☐	☐
16. Benim için yeni şeyleri anlamak kolaydır.	☐	☐	☐	☐
17. Duygularımı rahatlıkla ifade edebilirim.	☐	☐	☐	☐
18. Herkes hakkında iyi düşünürüm.	☐	☐	☐	☐
19. En iyisini umut ederim.	☐	☐	☐	☐
20. Arkadaş sahibi olmak önemlidir.	☐	☐	☐	☐
21. İnsanlarla kavga ederim.	☐	☐	☐	☐
22. Zor soruları anlayabilirim.	☐	☐	☐	☐
23. Gülümsemekten hoşlanırım.	☐	☐	☐	☐
24. Başka insanların duygularını incitmemeye çalışırım.	☐	☐	☐	☐
25. Bir problemi çözene kadar uğraşırım.	☐	☐	☐	☐
26. Sınırlı bir yapıya sahibim.	☐	☐	☐	☐

27. Hiçbir şey canımı sıkmaz.	☐	☐	☐	☐
28. Benim için duygularım hakkında konuşmak zordur.	☐	☐	☐	☐
29. Her şeyin iyi olacağını bilirim.	☐	☐	☐	☐
30. Zor sorulara iyi cevaplar bulabilirim.	☐	☐	☐	☐
31. Duygularımı kolaylıkla tanımlayabilirim.	☐	☐	☐	☐
32.Nasıl iyi zaman geçireceğimi bilirim.	☐	☐	☐	☐
33. Gerçeği söylemeliyim.	☐	☐	☐	☐
34. İsteddiğimde zor bir soruyu birçok şekilde cevaplayabilirim.	☐	☐	☐	☐
35. Kolaylıkla kızarım.	☐	☐	☐	☐
36. Başkaları için birşeyler yapmaktan hoşlanırım.	☐	☐	☐	☐
37. Çok mutlu değilim.	☐	☐	☐	☐
38. Problemleri çözerken farklı yolları kolaylıkla kullanabilirim.	☐	☐	☐	☐
39. Kolay kolay üzülmem.	☐	☐	☐	☐
40.Kendimle barışığım.	☐	☐	☐	☐
41.Kolay arkadaş edinirim.	☐	☐	☐	☐
42.Yaptığım her şeyde en iyi olduğumu düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐
43.İnsanlara ne hissettiğimi söylemek benim için kolaydır.	☐	☐	☐	☐
44.Zor bir soruyu cevaplarken birçok çözüm üretmeye çalışırım.	☐	☐	☐	☐
45.Başkalarının duyguları incindiğinde kendimi kötü hissederim.	☐	☐	☐	☐
46.Birisine sinirlendiğim zaman, kızgınlığım uzun süre devam eder.	☐	☐	☐	☐
47.Kişiliğimden memnunum.	☐	☐	☐	☐
48.Problem çözmede iyiyimdir.	☐	☐	☐	☐
49.Sıramı beklemek benim için zordur.	☐	☐	☐	☐
50.Yaptığım şeylerden zevk alırım.	☐	☐	☐	☐
51.Arkadaşlarımı severim.	☐	☐	☐	☐
52.Kötü günlerim olmaz.	☐	☐	☐	☐
53.Başkalarına duygularımı anlatmakta zorluk çekerim.	☐	☐	☐	☐
54.Kolaylıkla üzülürüm.	☐	☐	☐	☐
55.En yakın arkadaşlarımdan biri üzgün olduğunda anlayabilirim.	☐	☐	☐	☐
56.Vücudumu beğenirim.	☐	☐	☐	☐
57.Bazı şeyler zorlaşsa bile vazgeçmem.	☐	☐	☐	☐
58.Öfkelendiğimde düşünmeden hareket ederim.	☐	☐	☐	☐
59.İnsanlar bir şey söylemeseler bile üzgün olduklarını anlarım.	☐	☐	☐	☐
60.Görünüşümü beğenirim.	☐	☐	☐	☐

Ek-3: Veli Onay Formu

Veli Onay Mektubu

Sayın Veliler, Sevgili Anne-Babalar,

Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Görsel Sanatlar Fakültesi Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalında yüksek lisans yapmaktayım. Tez danışmanım Prof. Dr. Sevgi SOYLU KOYUNCU gözetiminde Yüksek lisans bitirme tezim olarak “İlköğretim Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinde Bir Materyal Olarak Kilin Duygusal Zeka Düzeyi Üzerine Etkisi” başlıklı bir araştırma yürütmekteyim.

Bu araştırma kapsamında çocuklarınıza Yrd. Doç. Dr. Ayça KÖKSAL tarafından geliştirilen Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği (Çocuk ve Genç Formu)’ni uygulamak istiyorum.

Çocuğunuzun cevaplayacağı soruların onun psikolojik gelişimine olumsuz etkisi olmayacağından emin olabilirsiniz. Sizin ve çocuğunuzun dolduracağı anketlerde cevaplarınız kesinlikle gizli tutulacak ve bu cevaplar sadece bilimsel araştırma amacıyla kullanılacaktır. Bu formu imzaladıktan sonra hem siz hem de çocuğunuz katılımcılıktan ayrılma hakkına sahipsiniz. Araştırma sonuçlarının özeti tarafımızdan okula ulaştırılacaktır.

Araştırmayla ilgili sorularınızı aşağıdaki e-posta adresini veya telefon numarasını kullanarak bize yöneltebilirsiniz.

Saygılarımla,

Bülent EROL
Tel: 0 541 377 63 90
e-posta: bnlterol@hotmail.com

Lütfen bu araştırmaya katılmak konusundaki tercihinizi aşağıdaki seçeneklerden size en uygun gelenin altına imzanızı atarak belirtiniz ve bu formu çocuğunuzla okula geri gönderiniz.

A) Bu araştırmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve çocuğum'nın da katılımcı olmasını

Onaylıyorum.	Onaylamıyorum.
☐	☐

B) Çalışmayı istediğim zaman yarıda kesip bırakabileceğimi biliyorum ve verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı olarak kullanılmasını

Kabul ediyorum.	Kabul etmiyorum.
☐	☐

Baba Adı-Soyadı.....
İmza

Anne Adı-Soyadı.....
İmza

Ek-4: alışmalara Başlangıç

Ek-5: Çalışmalardan Örnekler 1

Ek-6: Çalışmalardan Örnekler 2

Ek-7: Çalışmalardan Örnekler 3

